

LIFE17 NAT/GR/000522 - LIFE GRECABAT

Παραδοτέο Δράσης A4

DELIVERABLE – ACTION A4

**A4 - Έκθεση με ποσοτικές & ποιοτικές πληροφορίες
για την στάση και συμπεριφορά των πολιτών απέναντι
στα σπήλαια και τα χειρόπτερα**

Ιούλιος 2020

Πανεπιστήμιο Κρήτης – ΜΦΙΚ (UoC)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Abstract	3
1. Εισαγωγή	5
2. Συλλογή δεδομένων	5
2.1 Μέθοδος συμπλήρωσης	6
2.2 Προβλήματα κατά τη διεξαγωγή δειγματοληψίας.....	6
3. Ερωτηματολόγια - Αποτελέσματα	7
3.1 Σύνολο δείγματος	7
3.2 Ομάδα Q01 - Υπάλληλοι φορέων Διαχείρισης των Σπηλαίων - Υπάλληλοι Δήμων και Περιφερειών 13	
3.3 Q02 Επιστήμονες (Αρχαιολόγοι, Σπηλαιολόγοι, Γεωλόγοι) που ασχολούνται με τα σπήλαια καθώς και στελέχη της ΕΜΑΚ	15
3.4 Q03 Επαγγελματίες του Τουριστικού Τομέα	18
3.5 Q04 - Ευρύτερος Πληθυσμός.....	21
3.6 Q05A Επισκέπτες / Τουρίστες των Σπηλαίων (Έλληνες).....	23
4. Συνεντεύξεις - Αποτελέσματα.....	24
5. Συζήτηση - Συμπεράσματα	29
6.Συμπεράσματα.....	34

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Ζησιμοπουλος Β., Πετκίδη, Κ., 2020. Δράση Α4: Έκθεση με ποσοτικές & ποιοτικές πληροφορίες για την στάση και συμπεριφορά των πολιτών απέναντι στα σπήλαια και τα χειρόπτερα. Έργο LIFE GRECABAT (LIFE17 NAT/GR/000522) - «Ελληνικά Σπήλαια και Χειρόπτερα: Διαχειριστικές Δράσεις και Αλλαγή Συμπεριφοράς». Παραδοτέο Δράσης Α4. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης. 35 σελ..

Ερωτηματολόγια / έρευνα & αποτελέσματα: ΑΕΛΙΑ Αειφόρος Μηχανική, **Βασίλης Ζησιμόπουλος** (External Assistance)

Επιμέλεια παρουσίασης αποτελεσμάτων – Συμπεράσματα / έκθεση: **Κατερίνα Πετκίδη**, Γεωγράφος MSc (Project Officer UoC)

Abstract

The aim of this action is to record and analyse the attitudes of the stakeholders towards caves and bats prior to the implementation of Action C4. Baseline data with regards to their initial attitudes will be collected and compared to their attitudes after the implementation of Action C4 through action D3.

This deliverable is the Report presenting quantitative and qualitative information about attitude and behaviour which include the methodology and the research documents (questionnaires and interview questions) that will be used to record and analyse the attitude and behaviour of different population groups and key stakeholders in relation to the habitat 8310 (and its management) and bat species of community interest.

The tool for analysing the attitude and behaviour of different population groups and key stakeholders was the two (2) different closed questionnaires and the one (1) document with a sequence of interview questions for key stakeholders that were prepared and delivered on July 2019.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα «Έκθεση με ποσοτικές ποιοτικές πληροφορίες για την στάση και συμπεριφορά» της τοπικής κοινωνίας απέναντι σε θέματα προστασίας του οικοτόπου 8310 και ειδών χειροπτέρων αποτελεί παραδοτέο του προγράμματος Life – Nature : “Greek Caves and Bats: Management Actions and Change of Attitude (GRECABAT) - LIFE17 NAT/GR/000522 και της δράσης A4 (Action A4: Report presenting quantitative and qualitative information about attitude and behaviour) και η καταληκτική ημερομηνία παράδοσης είναι η 30/7/2020.

Για την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου παραδοτέου χρησιμοποιήθηκαν εργαλεία όπως ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις (παραδοτέα της ίδιας δράσης που ολοκληρώθηκαν τον Ιούλιο του 2019) για τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και αναπτύχθηκε η κατάλληλη μεθοδολογία (στατιστικής ανάλυσης) για την διεξαγωγή κοινωνικής – περιβαλλοντικής έρευνας αναφοράς (baseline survey).

Έτσι, η παρούσα έκθεση αφορά στην ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση πεποιθήσεων, στάσεων και συμπεριφορών συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων στις περιοχές εφαρμογής των δράσεων του έργου αναφορικά με την προστασία και διαχείριση σπηλαίων και της σπηλαιόβιας ζωής (ειδικότερα του Οικότοπου 8310 και των χειροπτέρων), αλλά και εκτίμηση της επιθυμίας τους να δεσμευθούν και να υποστηρίξουν δράσεις προστασίας και διαχείρισής τους. Στόχος είναι τα δεδομένα της περιβαλλοντικής έρευνας αναφοράς (baseline survey) σχετικά με την αρχική στάση των πληθυσμιακών ομάδων που θα συλλεχθούν, να συγκριθούν με τα αποτελέσματα της καταγραφής που θα γίνει στα πλαίσια της Δράσης D3 («Monitoring the change of attitude and behaviour of local stakeholders») του έργου LIFE17 NAT/GR/000522 – LIFE GRECABAT και μετά την εφαρμογή των δράσεων (ειδικότερα των Δράσεων C – Conservation Actions) του έργου, με σκοπό να μετρηθεί η αποτελεσματικότητά τους.

2. Συλλογή δεδομένων

Για τη συλλογή τόσο των ποσοτικών όσο και των ποιοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα ειδικά διαμορφωμένα για την έρευνα αυτή ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις.

Δημιουργήθηκε μια λίστα με πιθανές ομάδες ενδιαφέροντος προς τις οποίες θα απευθύνονταν τα ερωτηματολόγια.

Οι ομάδες αυτές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Αρ. Ομάδα	Ομάδα
Q01	Υπάλληλοι φορέων Διαχείρισης των Σπηλαίων - Υπάλληλοι Δήμων και Περιφερειών
Q02	Επιστήμονες (Αρχαιολόγοι, Σπηλαιολόγοι, Γεωλόγοι) που ασχολούνται με τα σπήλαια καθώς και στελέχη της ΕΜΑΚ
Q03	Επαγγελματίες του Τουριστικού Τομέα
Q04	Ευρύτερος Πληθυσμός

Q05A	Επισκέπτες / Τουρίστες των Σπηλαίων (Έλληνες)
Q05B	Επισκέπτες / Τουρίστες των Σπηλαίων (Αλλοδαποί)

2.1 Μέθοδος συμπλήρωσης

Τα ερωτηματολόγια και οι συνεντεύξεις συμπληρώθηκαν με τους παρακάτω τρόπους:

1. Προσωπική Επικοινωνία – Επαφή: Ο ερευνητής επισκέφτηκε τις σχετικές υπηρεσίες, φορείς και χώρους εργασίας των μελών των ομάδων ενδιαφέροντος.
2. Τηλεφωνικά όπου η συνέντευξη και το ερωτηματολόγιο συμπληρώνονταν από τον ερευνητή.
3. Απευθείας συμπλήρωση κατά τη διάρκεια των ημερίδων του Προγράμματος (13-14/12 και 20-21/12/2019 Αθήνα και Ηράκλειο Κρήτης) από τους συμμετέχοντες
4. Ψηφιακά μέσω ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου, Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (π.χ. facebook), της ψηφιακής πλατφόρμας skype και micro website

Για τη διάδοση της ψηφιακής πλατφόρμας (micro website) με όλα τα ερωτηματολόγια σε ηλεκτρονική μορφή δημιουργήθηκε μια κάρτα (βλ. εικόνα 1) με κύριο σκοπό την ενημέρωση και την συμμετοχή στην έρευνα όσο περισσότερων ατόμων από τις ομάδες ενδιαφέροντος. Η συμπλήρωση ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων με τον τρόπο αυτό συνέβαλε στην συμπλήρωση του απαιτούμενου αριθμού ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων ειδικά κατά τη περίοδο του lock down.

Εικόνα 1. Κάρτες διενέργειας έρευνας

2.2 Προβλήματα κατά τη διεξαγωγή δειγματοληψίας

Το σημαντικότερο πρόβλημα ως προς την διεξαγωγή και ολοκλήρωση της επιτόπιας έρευνας ήταν το ξέσπασμα της πανδημίας COVID 19 και των μέτρων που επιβλήθηκαν από τη κυβέρνηση (από τον Μάρτιο του 2020). Έτσι η απαγόρευση των συναθροίσεων οδήγησε στην ακύρωση της διεξαγωγής ημερίδων και κατά συνέπεια στη συλλογή δεδομένων κατά τη διάρκειά τους. Επίσης, το γενικό lockdown και η απαγόρευση των μετακινήσεων κατέστησαν την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων αδύνατη.

Αυτό το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με τη χρήση ηλεκτρονικών και ψηφιακών μέσων που παράλληλα συνέβαλε στην ταχύτερη επικοινωνία με τους συμμετέχοντες στην

ερευνα. Επίσης, με τον τρόπο αυτό μειώθηκε ο όγκος των εκτυπωμένων ερωτηματολογίων.

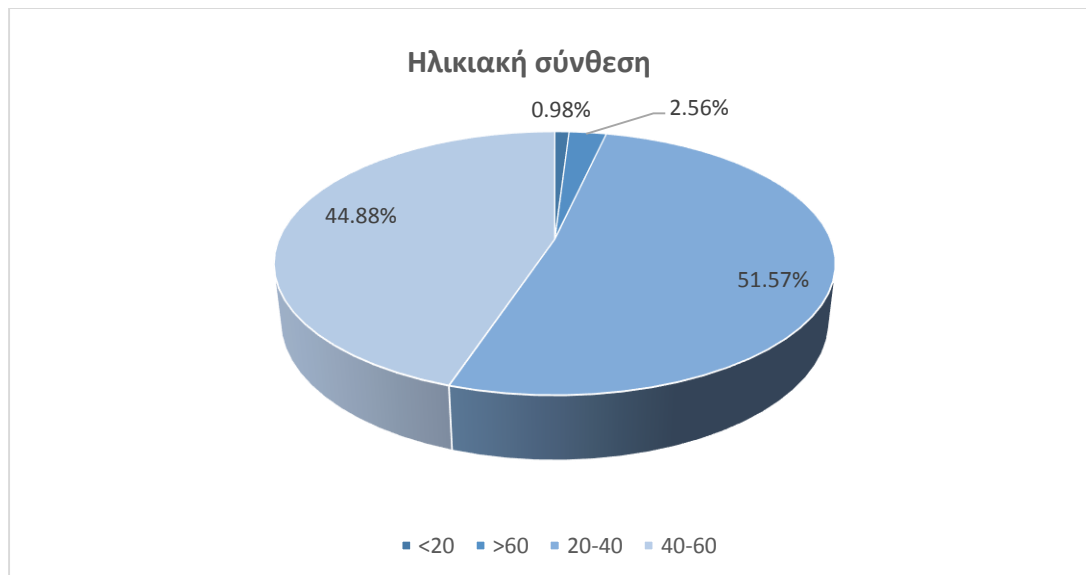
Άλλα προβλήματα ήταν: η καχύποπτη αντιμετώπιση του ερευνητή από τους ερωτηθέντες, οι επαναλαμβανόμενες προσπάθειες να βρεθεί χρόνος από την πλευρά του ερωτηθέντα (φόρτος εργασίας, άβολο ωράριο), η εποχή διεξαγωγής της έρευνας (καλοκαιρινοί μήνες). Τέλος, τα μέτρα περιορισμού της πανδημίας COVID 19 είχαν σαν αποτέλεσμα τη μειωμένη τουριστική μετακίνηση και επίσκεψη των σπηλαίων πράγμα που επηρέασε το δείγμα αυτής της ομάδας (Ομάδα Q05).

3. Ερωτηματολόγια - Αποτελέσματα

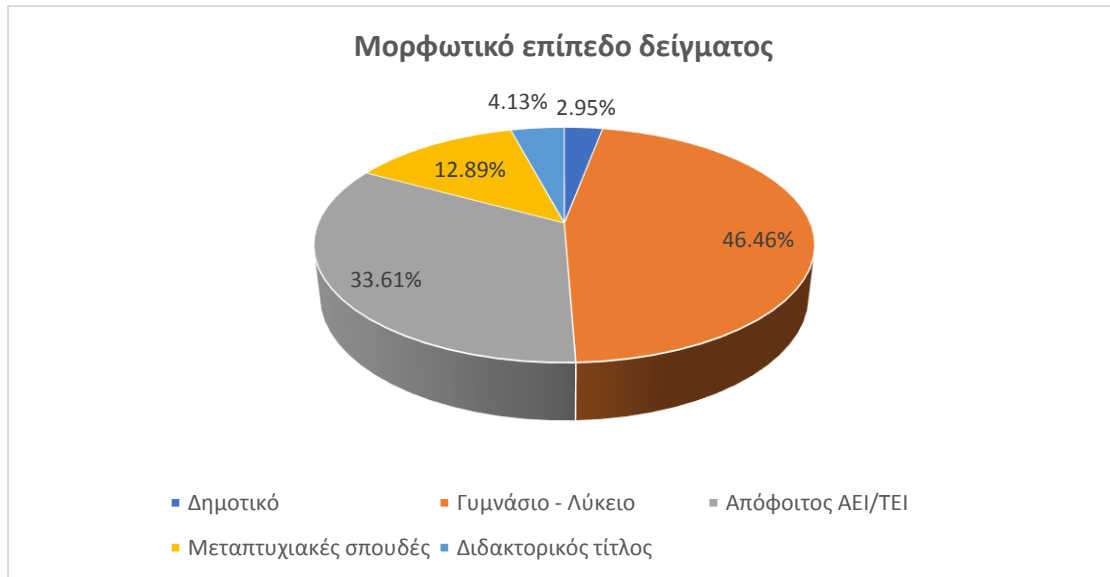
3.1 Σύνολο δείγματος

Σε δείγμα 508 ατόμων το **53.74%** είναι άντρες ενώ το **46.25%** είναι γυναίκες.

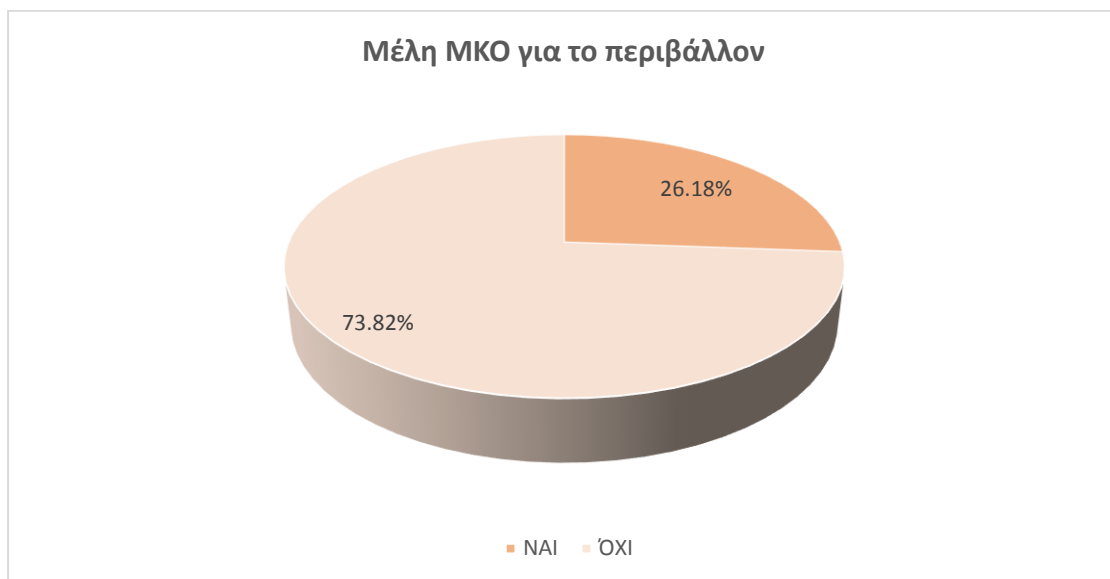
Σε ότι αφορά την ηλικιακή σύνθεση του δείγματος, η πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα είναι η ομάδα 20-40 (51.57%) και δεύτερη η ομάδα 40 - 60 (44.88%). Στην πρώτη ομάδα περισσότεροι είναι οι άντρες (65.65%) έναντι των γυναικών ενώ στην ηλικιακή ομάδα των 40 – 60 φαίνεται ότι οι γυναίκες είναι η πλειοψηφία (60.09%).

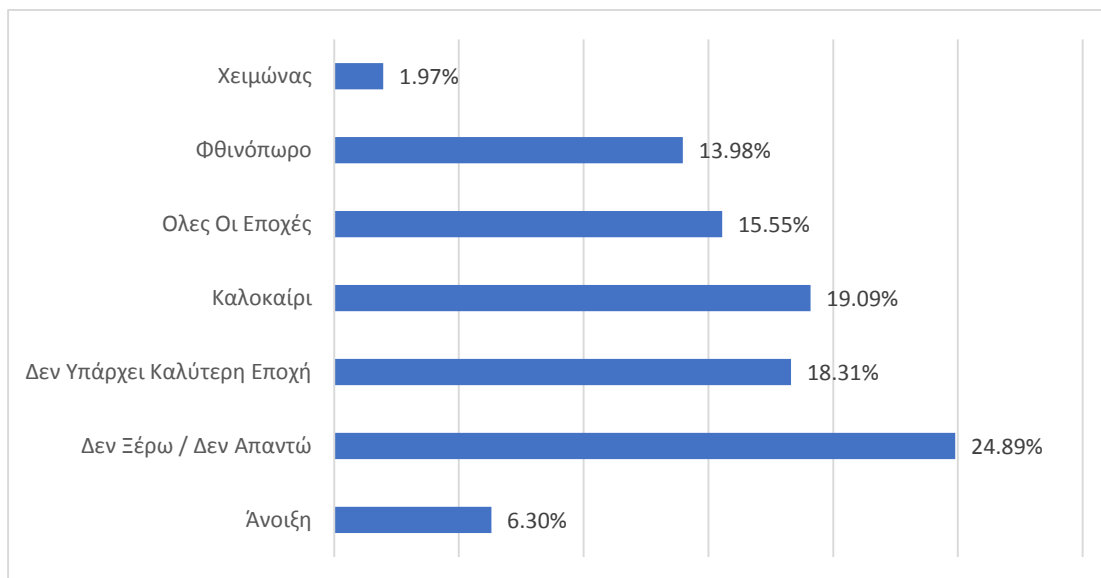
Το μορφωτικό επίπεδο του συνόλου δείχνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχει ανωτάτη μόρφωση (33.61% απόφοιτοι ΑΕΙ, 12.89% κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και 4.13% κάτοχοι διδακτορικού) ενώ 46.46% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου – Λυκείου.

Σε ότι αφορά τη συμμετοχή σε ΜΚΟ για την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος, φαίνεται ότι μόνο το 26.18% του συνολικού δείγματος είναι μέλος περιβαλλοντικής ή άλλης οργάνωσης για τη φύση.

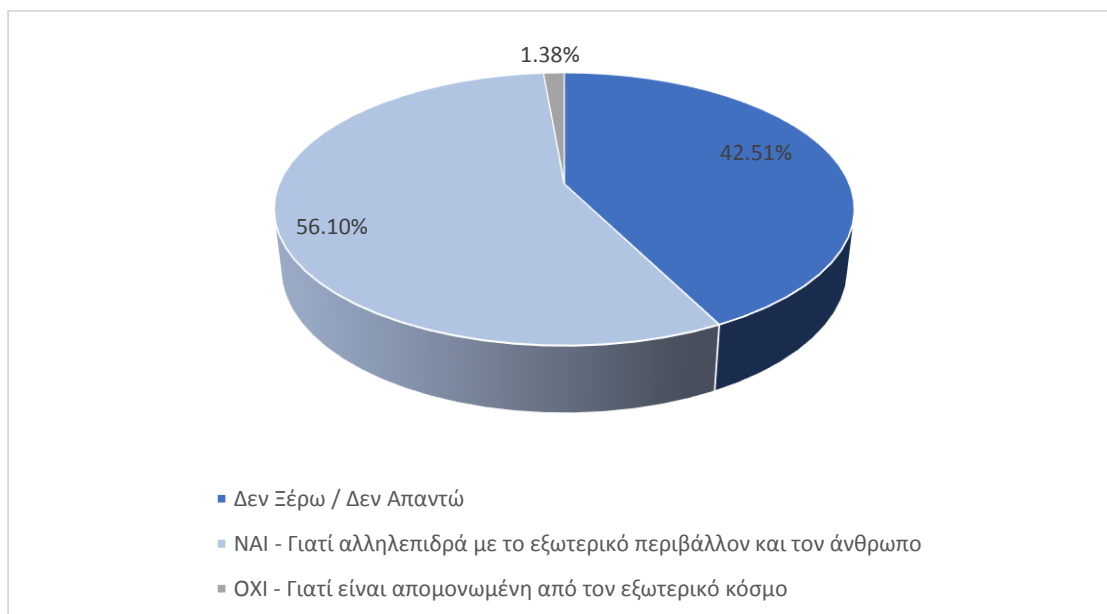

Στην ερώτηση: «Ξέρετε ποια είναι η καλύτερη εποχή να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες;» οι απαντήσεις επι του συνολικού δείγματος φαίνονται παρακάτω.

Το μεγαλύτερο ποσοστό (24.89%) φαίνεται να μη ξέρει ή/και να μην απαντά ενώ η σωστή απάντηση που είναι «Δεν υπάρχει καλύτερη εποχή», φαίνεται να απαντήθηκε μόνο από 18.31% του συνολικού δείγματος.

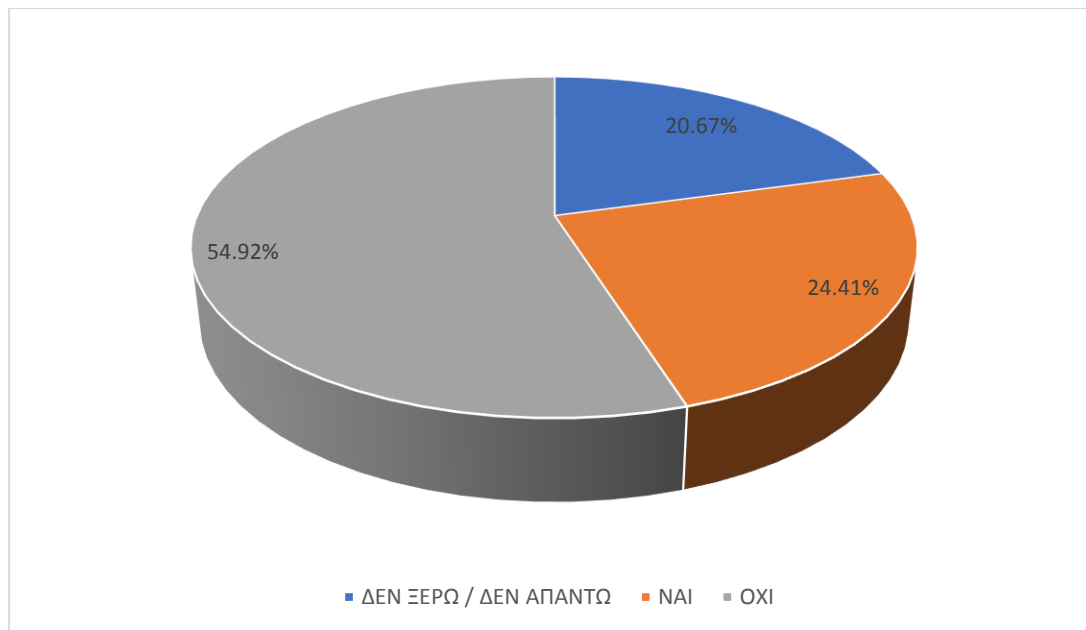
Στην ερώτηση: «**Η πανίδα των σπηλαίων συμβάλει στη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος;**», φαίνεται ότι θετικά απάντησε το 56.10% του συνόλου ενώ αρνητικά μόνο το 1.38%

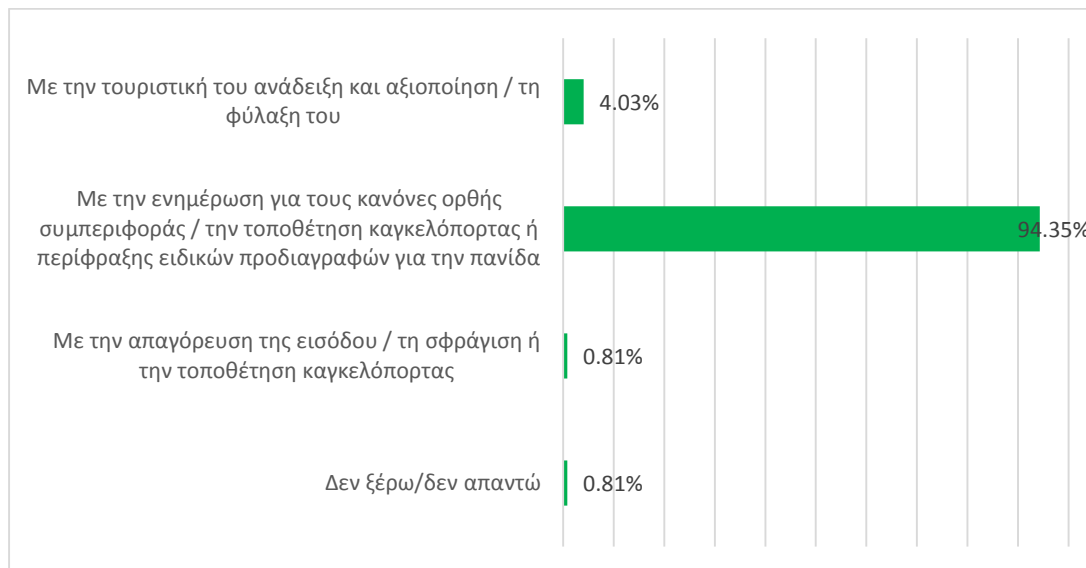
Στην ερώτηση: «**Ξέρετε αν τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική ή Ευρωπαϊκή Νομοθεσία;**» φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (52.36%) γνωρίζει ότι τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται τόσο από την Εθνική όσο και από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία.

Στην ερώτηση : «**Τα σπήλαια θα πρέπει να τα διαχειρίζονται ή όχι;**» το μεγαλύτερο μέρος (51.77%) απάντησε ότι θα πρέπει να διαχειρίζεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) ενώ ένα σημαντικό μέρος (16.34%) απάντησε ότι αυτό θα πρέπει να γίνεται από τις τοπικές κοινωνίες.

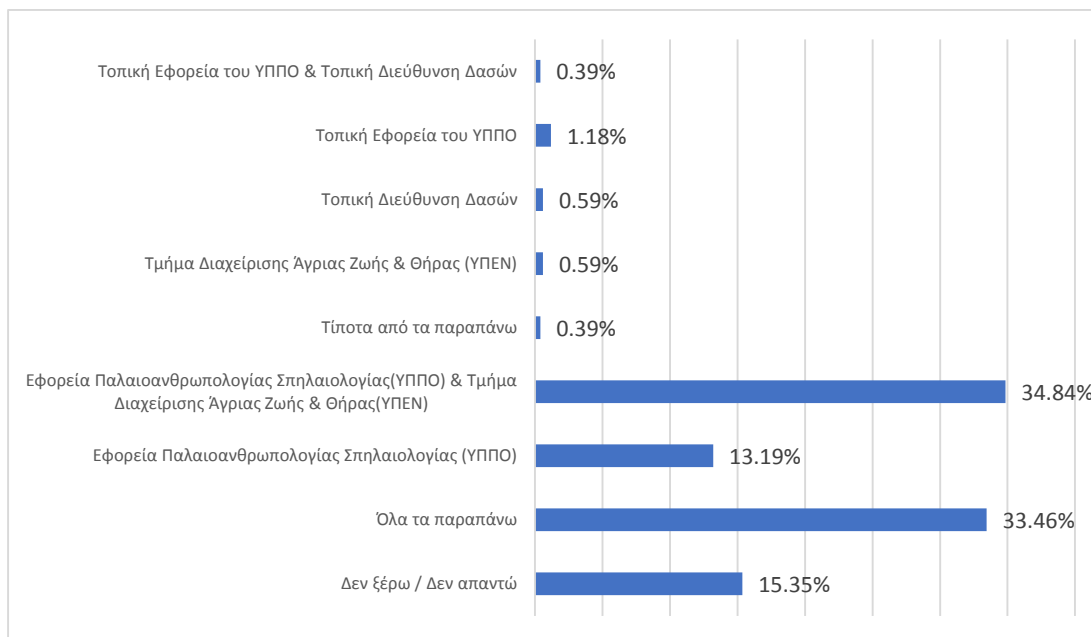
Στην ερώτηση : «Γνωρίζετε τους Κανόνες ορθή Διαχείρισης ενός σπηλαίου;» το μεγαλύτερο ποσοστό (54.92%) φαίνεται ότι δεν γνωρίζει τους κανόνες αυτούς ενώ μόνο ένα 24.41% τους γνωρίζει.

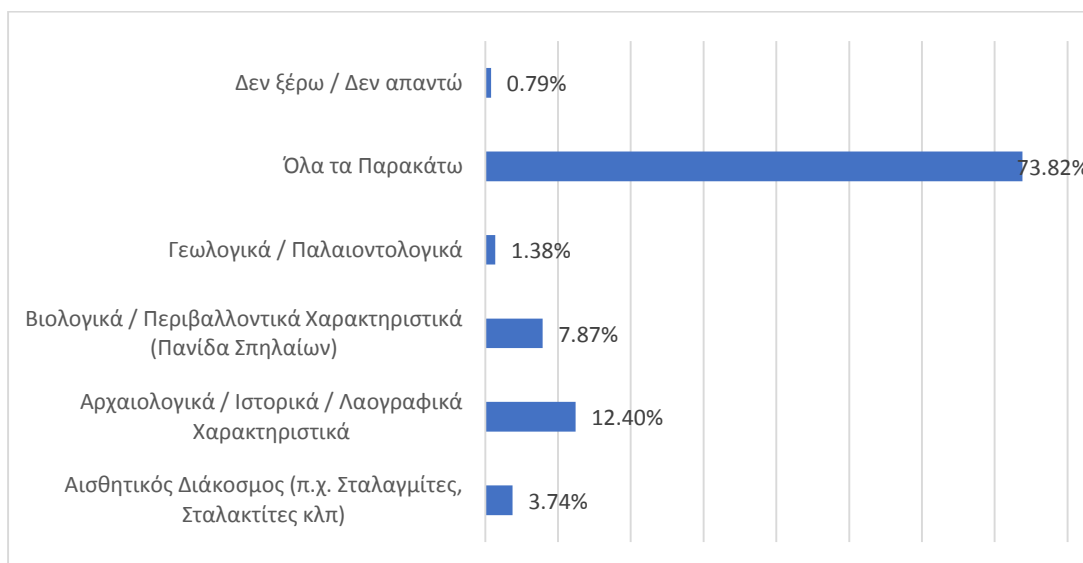
Στην ερώτηση που απευθύνεται σε όσους γνωρίζουν τους κανόνες ορθής διαχείρισης ενός σπηλαίου: «...Επιλέξτε την σωστή απάντηση στην ερώτηση: Ένα σπήλαιο προστατεύεται καλύτερα», οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

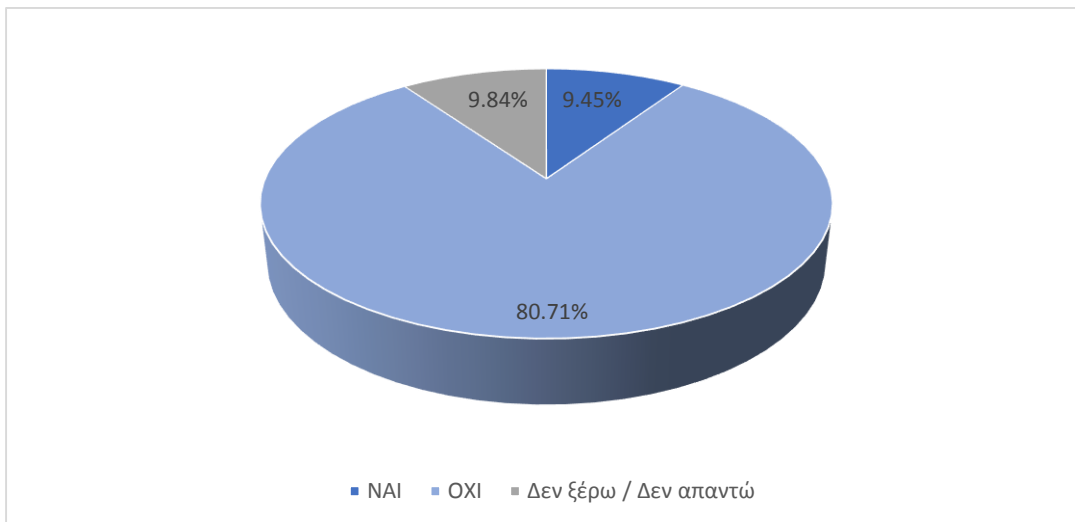
Στην ερώτηση: «Ποιες Υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια και είναι αυτές που θα πρέπει να ενημερώνονται πριν πραγματοποιηθεί μια επίσκεψη, έρευνα, επέμβαση ή άλλη δραστηριότητα σε ένα σπήλαιο;» το μεγαλύτερο ποσοστό (34.84%) απαντάει Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας(ΥΠΠΟ) και το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής & Θήρας(ΥΠΕΝ), που είναι και η σωστή απάντηση.

Στην ερώτηση: «Ποια χαρακτηριστικά σας ενδιαφέρουν κατά την επίσκεψή σας σε ένα σπήλαιο;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

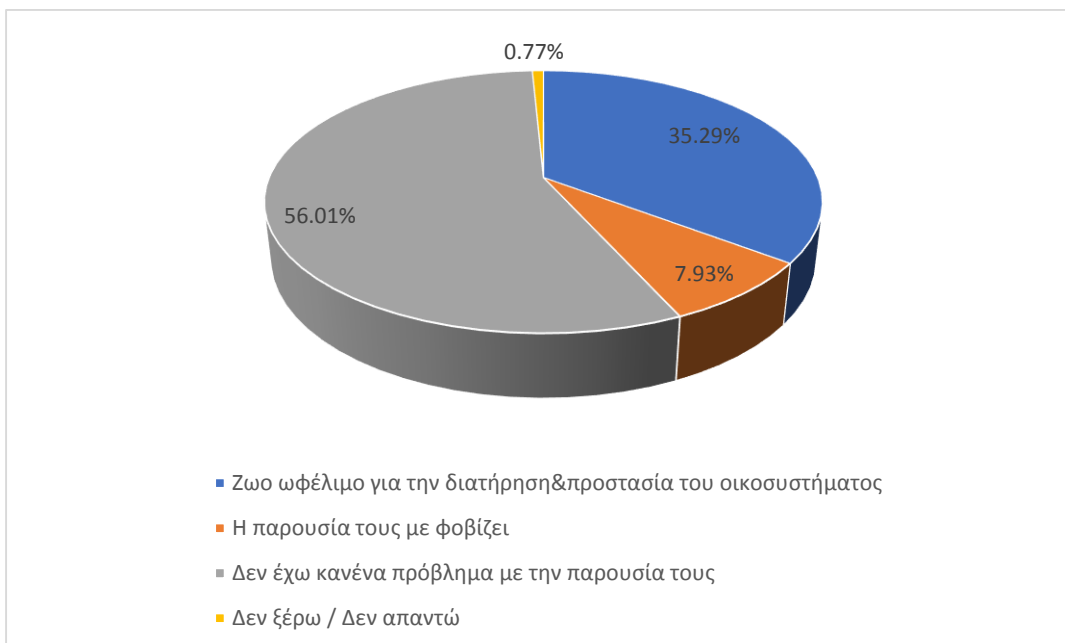
Στην ερώτηση: «Η τουριστική ανάπτυξη ενός σπηλαίου αποκλείει την προστασία και διατήρηση της σπηλαιόβιας ζωής;» το μεγαλύτερο ποσοστό (80,71%) απάντησε αρνητικά.

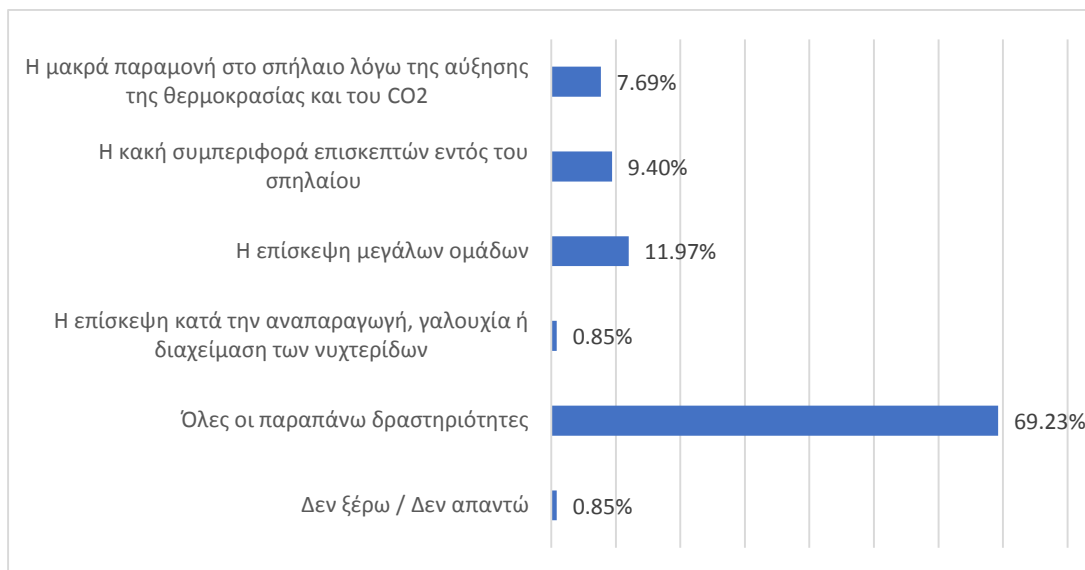
Στην ερώτηση: «Για την ανάδειξη και τουριστική εκμετάλλευση ενός σπηλαιίου είναι απαραίτητη η πρόσβαση των επισκεπτών στο εσωτερικό της;» το 80.71% απάντησε «ΝΑΙ, είναι απαραίτητη».

Στην ερώτηση: «Η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι εμπόδιο ή πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη;» η συντριπτική πλειοψηφία το 98.23% κρίνει ότι είναι πλεονέκτημα.

Στην ερώτηση: «Η νυχτερίδα είναι....» που απευθύνεται μόνο στις ομάδες Q1, Q3, Q4, Q5 η πλειοψηφία (56.01%) απάντησε ότι δεν έχει κανένα πρόβλημα με αυτό το είδος, το 35.29% δήλωσε ότι είναι ένα ζώο ωφέλιμο για τη διατήρηση και προστασία του οικοσυστήματος ενώ μόλις το 7.93% του δείγματος δήλωσαν ότι η παρουσία αυτού του είδους τους τρομάζει.

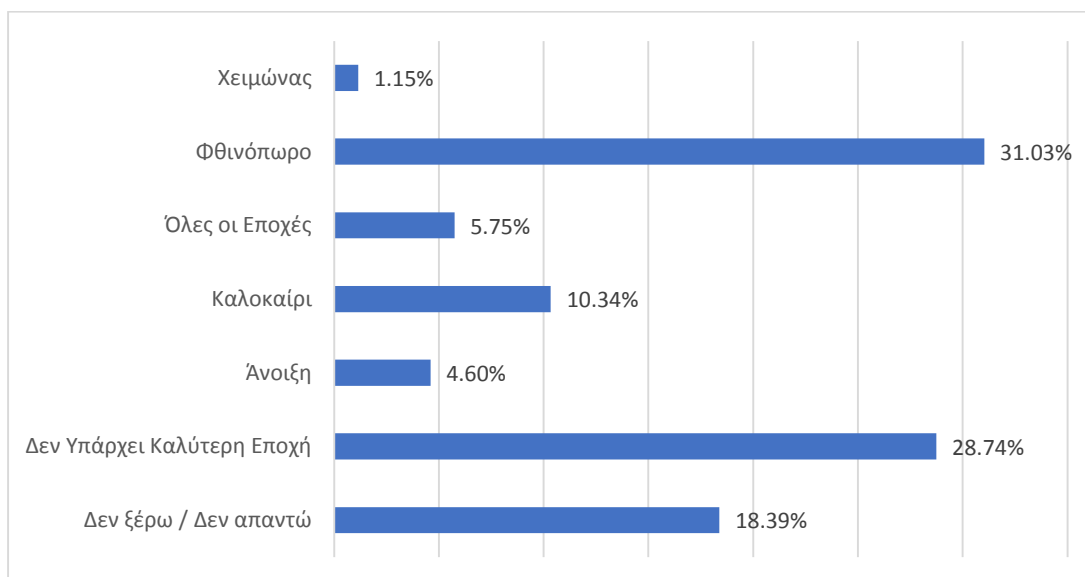
Στην ερώτηση: «Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες μπορεί να προκαλέσουν προβλήματα στη σπηλαιόβια ζωή σε ένα μη αξιοποιημένο σπήλαιο? που απευθύνθηκε μόνο στην ομάδα Q2, οι απαντήσεις που δόθηκαν παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

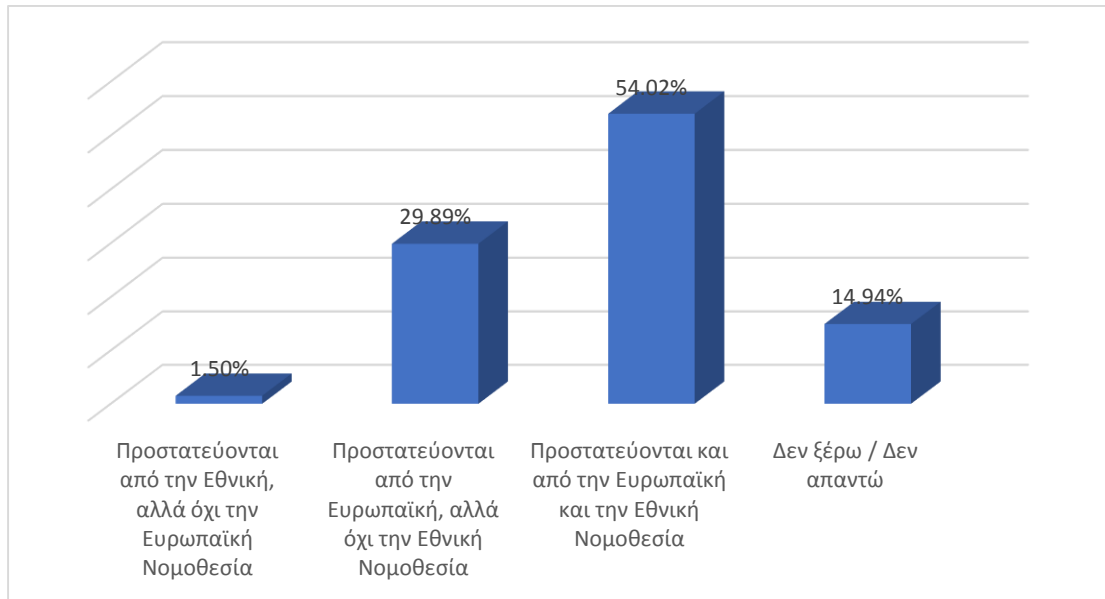
3.2 Ομάδα Q01 - Υπάλληλοι φορέων Διαχείρισης των Σπηλαίων - Υπάλληλοι Δήμων και Περιφερειών

Το δείγμα της ομάδας **Q01 - Υπάλληλοι φορέων διαχείρισης σπηλαίων – Δήμων και Περιφερειών**, αποτελείται από 87 άτομα, απόφοιτους ΑΕΙ (37.93%) και κατόχους μεταπτυχιακών ή/και διδακτορικού τίτλου (20.70%) ενώ το 40.23% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου – Λυκείου. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (83.91%) δεν ανήκει σε ΜΚΟ για τη προστασία του περιβάλλοντος.

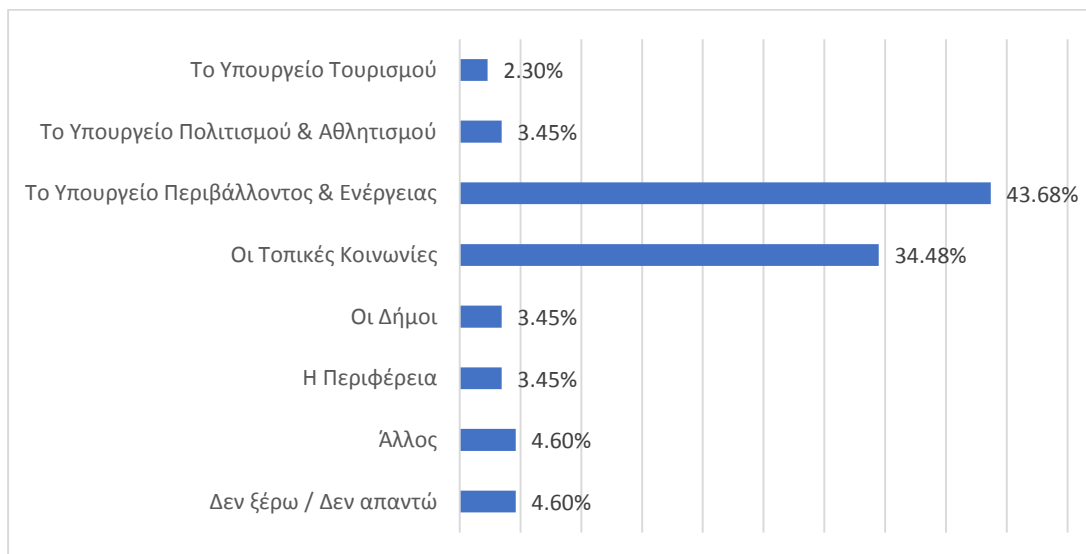
Μόνο το 28.74% απάντησε σωστά ότι η δεν υπάρχει καλύτερη εποχή για να επισκεφτείς ένα σπήλαιο με νυχτερίδες ενώ υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό που δεν γνωρίζει και δεν απάντησε(18.39%).

Στην ερώτηση :«Ξέρετε αν τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική ή Ευρωπαϊκή Νομοθεσία;» η πλειοψηφία (54.02%) απαντά ορθώς ότι προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή και την Εθνική Νομοθεσία.

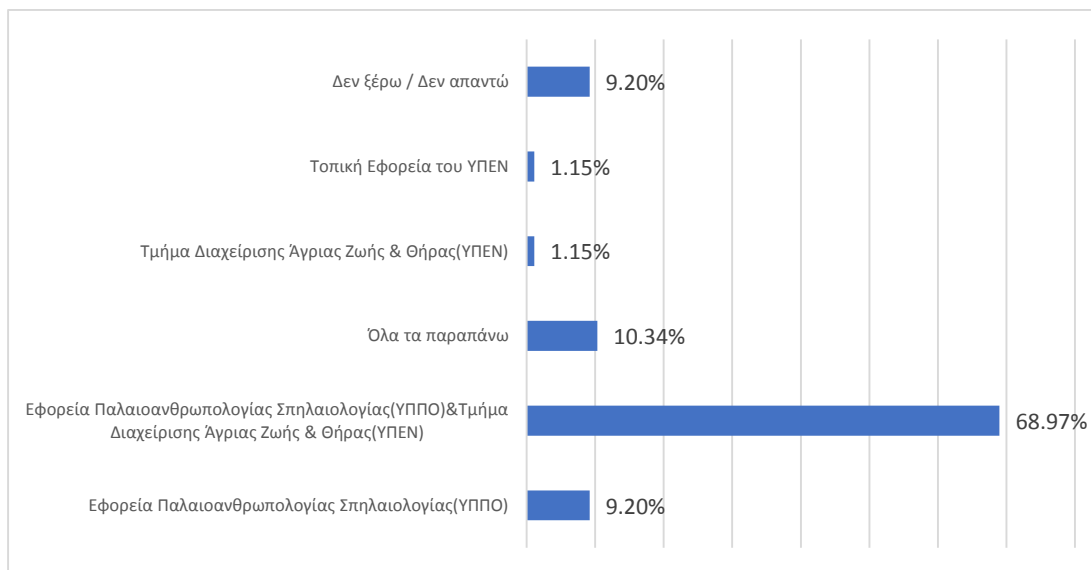

Στην ερώτηση για το ποια υπηρεσία θα πρέπει να διαχειρίζεται τα σπήλαια στη χώρα μας η πλειοψηφία (43.68%) απάντησε το Υπουργείο Περιβάλλοντος και οι Τοπικές Κοινωνίες (34.48%).

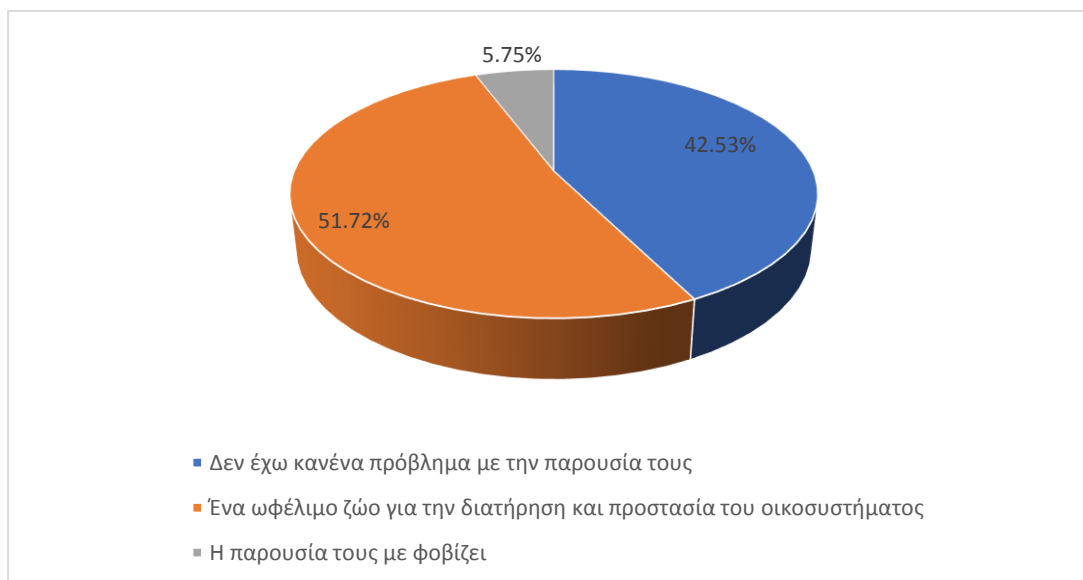

Στην ερώτηση: «Γνωρίζετε τους Κανόνες ορθή Διαχείρισης ενός σπηλαιού;» το μεγαλύτερο ποσοστό (82.76%) των ερωτηθέντων απάντησε ότι «όχι δεν γνωρίζει».

Στην ερώτηση: «Ποιες Υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια και θα πρέπει να ενημερώνονται πριν πραγματοποιηθεί μια επίσκεψη, έρευνα, επέμβαση ή άλλη δραστηριότητα σε ένα σπήλαιο;» το μεγαλύτερο ποσοστό (68.97%) απάντησε σωστά ότι είναι «Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας(ΥΠΠΟ) και το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής & Θήρας(ΥΠΕΝ)».

Στην ερώτηση: «**Η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι εμπόδιο ή πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη;**» το σύνολο σχεδόν του δείγματος (98.85%) απάντησε ότι είναι πλεονέκτημα. Τέλος, στην ερώτηση: «**Η νυχτερίδα είναι...**» το μεγαλύτερο ποσοστό (51.72%) απάντησε ότι είναι ένα ωφέλιμο για τη διατήρηση και προστασία του οικοσυστήματος ζώο.

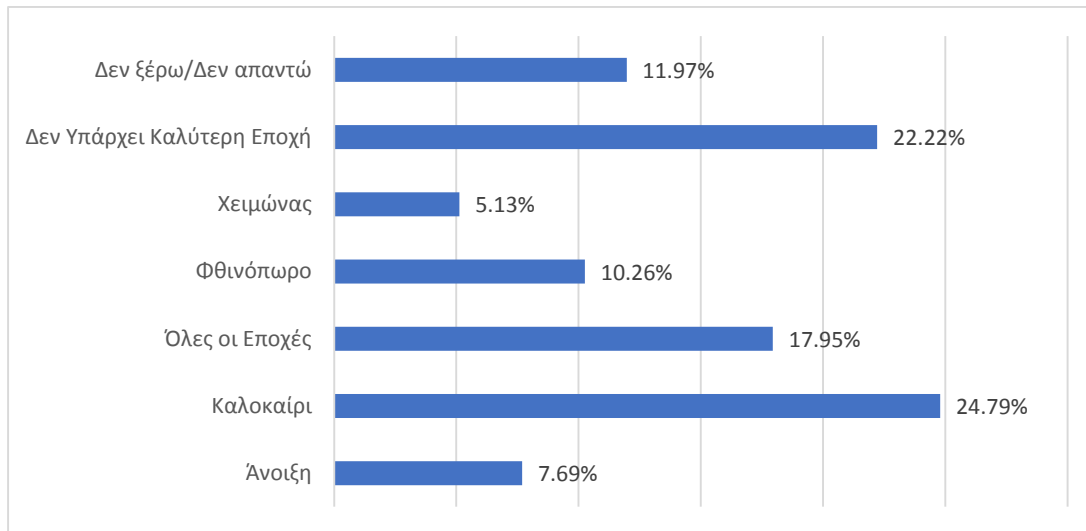

3.3 Q02 Επιστήμονες (Αρχαιολόγοι, Σπηλαιολόγοι, Γεωλόγοι) που ασχολούνται με τα σπήλαια καθώς και στελέχη της ΕΜΑΚ

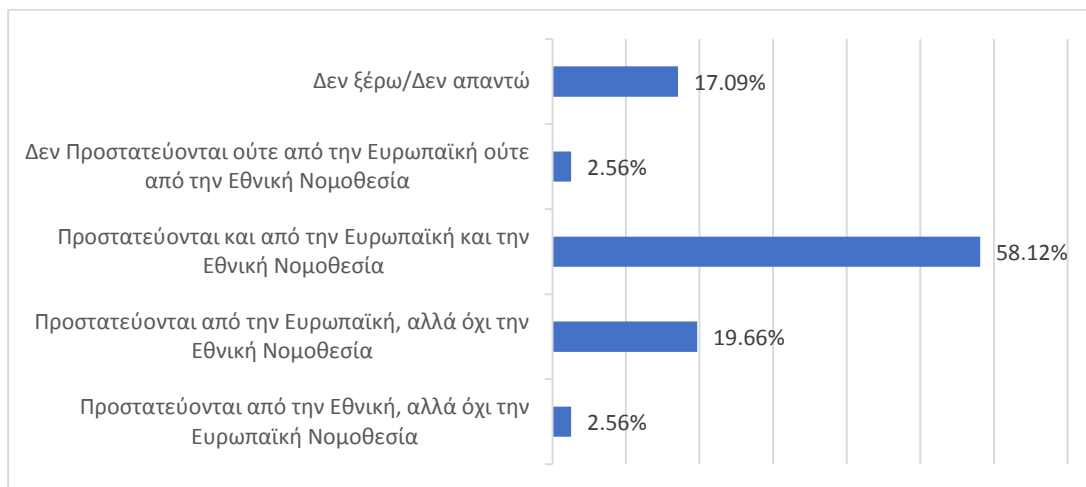
Το δείγμα της ομάδας Q02 - Επιστήμονες (Αρχαιολόγοι, Σπηλαιολόγοι, Γεωλόγοι) που ασχολούνται με τα σπήλαια καθώς και στελέχη της ΕΜΑΚ, αποτελείται από 117 άτομα, απόφοιτους ΑΕΙ (51.28%) και κατόχους μεταπτυχιακών ή/και διδακτορικού τίτλου (32.48%) ενώ το 16.24% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου – Λυκείου. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (93.76%) είναι μέλη ΜΚΟ για τη προστασία του περιβάλλοντος.

Το μεγαλύτερο μέρος της ομάδας αυτής δεν απάντησε σωστά στην ερώτηση «**Ξέρετε ποια είναι η καλύτερη εποχή να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες;**» .Όπως φαίνεται στο διάγραμμα παρακάτω, μόνο το 22.22% θεωρεί ότι δεν υπάρχει

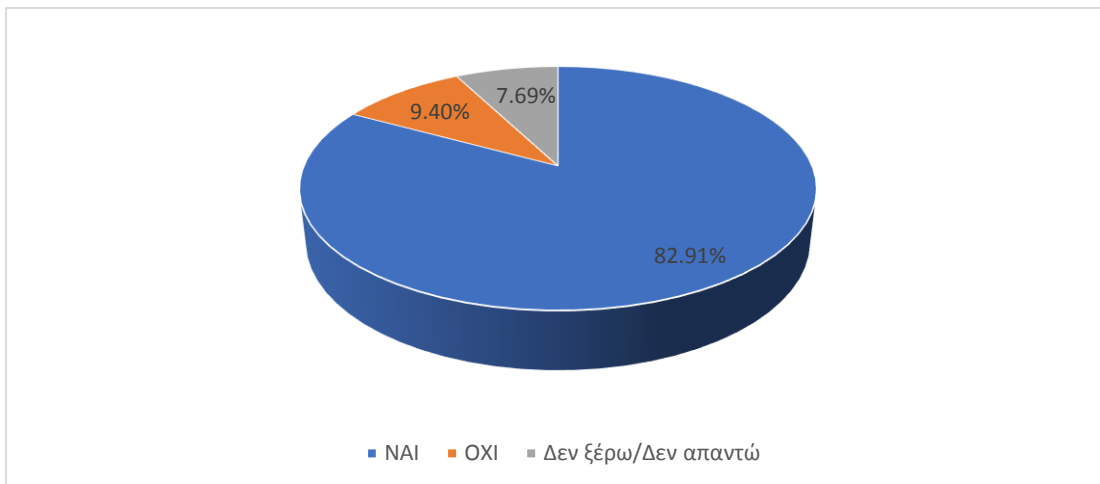
κατάλληλη – καλύτερη εποχή για να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες που είναι και η σωστή απάντηση.

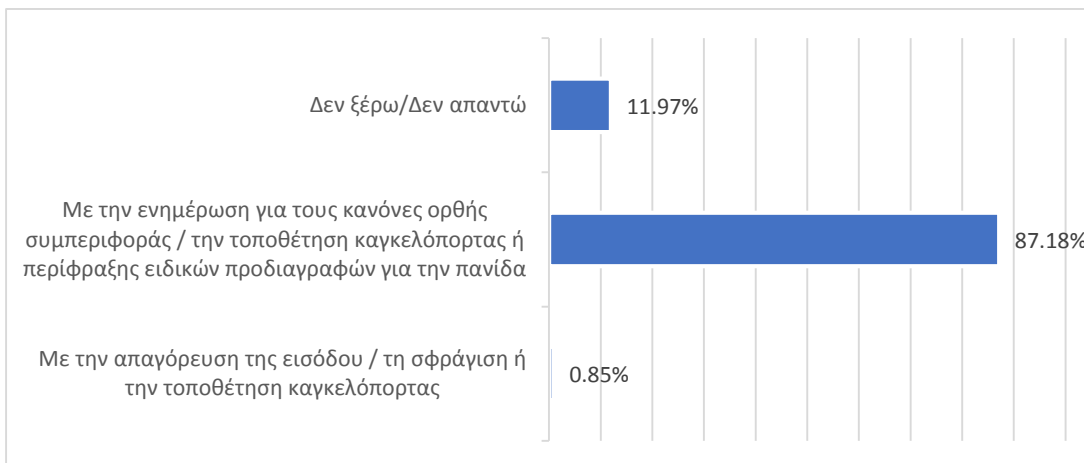
Στην ερώτηση 4«Ξέρετε αν τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική ή Ευρωπαϊκή Νομοθεσία;» οι περισσότεροι (58.12%) απάντησαν ορθώς ότι ναι προστατεύονται και από την εθνική και από την ευρωπαϊκή νομοθεσία ενώ δεν ήταν λίγοι (17.09%) όσοι δεν γνωρίζουν.

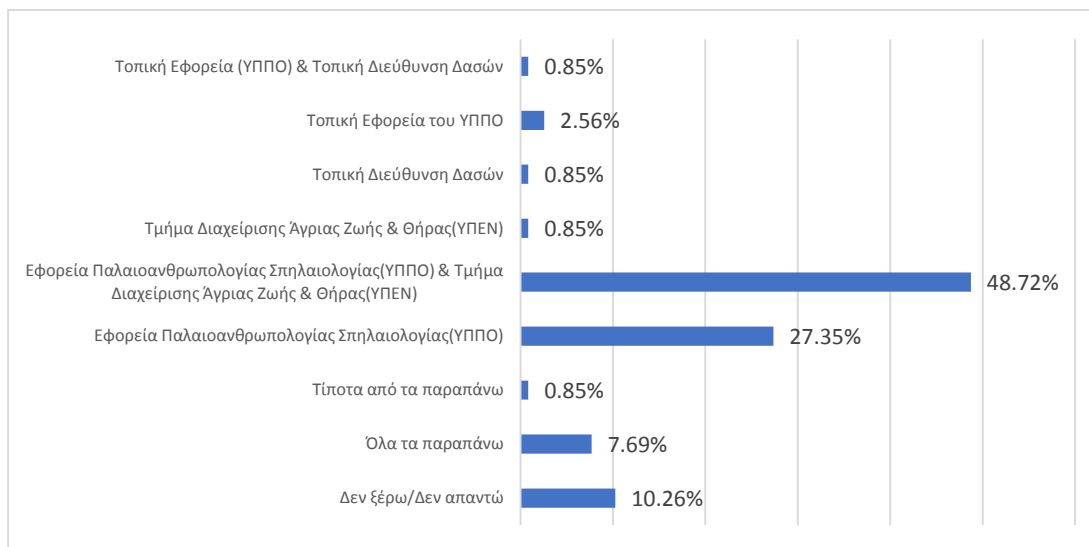
Στην ερώτηση για το ποια υπηρεσία θα πρέπει να διαχειρίζεται τα σπήλαια στη χώρα μας η πλειοψηφία (58.12%) απάντησε το Υπουργείο Περιβάλλοντος ενώ στην ερώτηση: «Γνωρίζετε τους Κανόνες Ορθής Διαχείρισης ενός σπηλαίου;» το 82.91% φαίνεται να γνωρίζει έναντι 9.40% που δεν γνωρίζει.

Από όσους απάντησαν ότι γνωρίζουν τους Κανόνες Ορθής Διαχείρισης σπηλαίων, το 87.18% θεωρεί ότι ένα σπήλαιο προστατεύεται καλύτερα με την ενημέρωση για τους κανόνες ορθής συμπεριφοράς καθώς και την τοποθέτηση καγκελόπορτας ή περίφραξης ειδικών προδιαγραφών για την πανίδα.

Σε ότι αφορά την ερώτηση: «Ποιες Υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια και θα πρέπει να ενημερώνονται πριν πραγματοποιηθεί μια επίσκεψη, έρευνα, επέμβαση ή άλλη δραστηριότητα σε ένα σπήλαιο;» το μεγαλύτερο ποσοστό (48.72%) απάντησε σωστά την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας (ΥΠΠΟ) και το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής & Θήρας (ΥΠΕΝ). Ωστόσο, σημαντικό είναι το ποσοστό που δεν απάντησε σωστά (συνολικά το 41%).

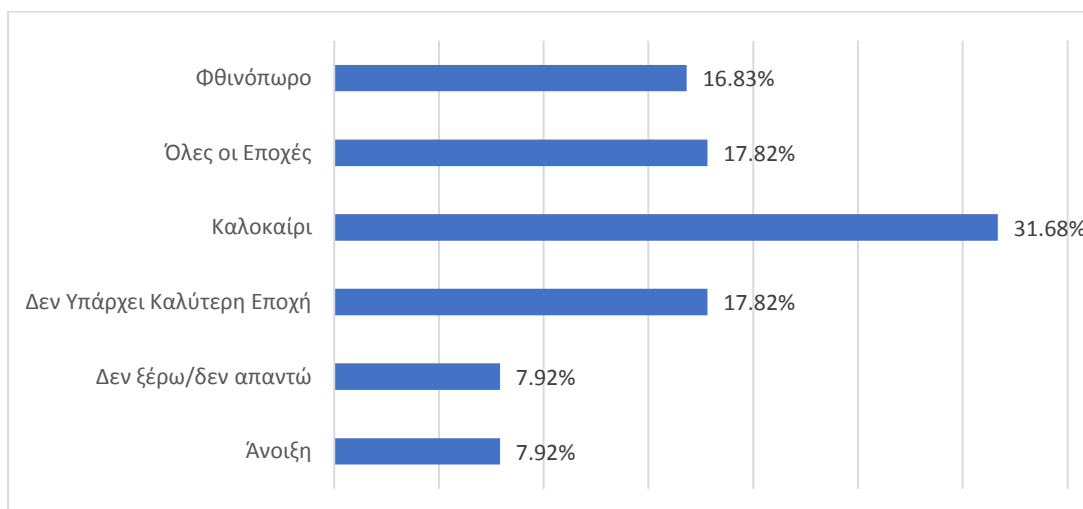

Τέλος, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (97.44%) θεωρεί ότι η διατήρηση και η προστασία της φύσης δεν είναι εμπόδιο αλλά πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξης ενώ το 56.41% θεωρεί ότι η πρόσβαση των επισκεπτών στο εσωτερικό ενός σπηλαίου είναι απαραίτητη για την ανάδειξη και τουριστική εκμετάλλευση του.

3.4 Q03 Επαγγελματίες του Τουριστικού Τομέα

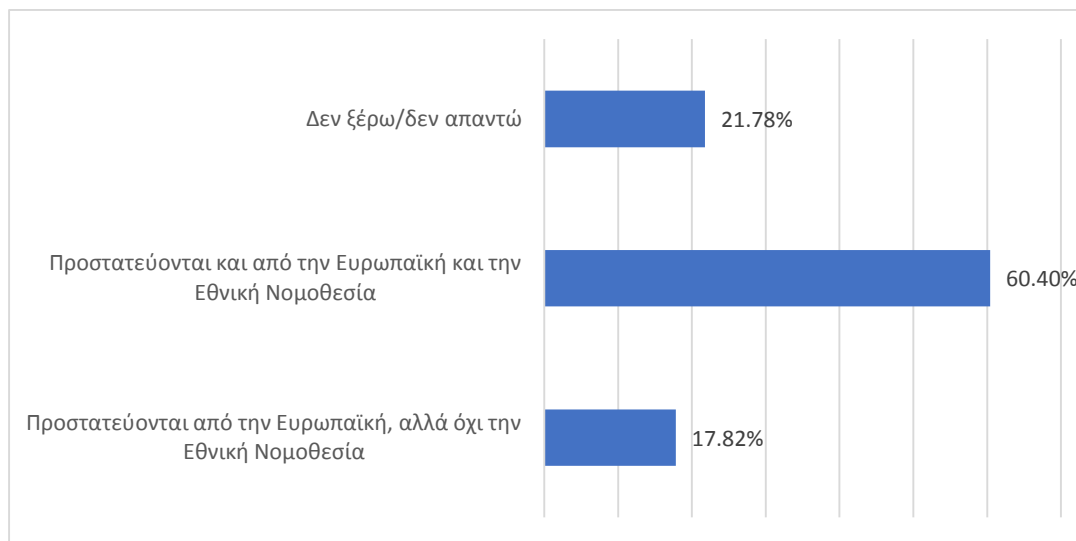
Το δείγμα της ομάδας Q03 – Επαγγελματίες του Τουριστικού Τομέα, αποτελείται από 101 άτομα, απόφοιτους Γυμνασίου – Λυκείου κατά 94.06% ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 5.94% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων. Το ποσοστό του δείγματος που είναι μέλη ΜΚΟ για τη προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί μόνο το 1.98% του συνόλου.

Σε ότι αφορά στο ποια είναι η πιο κατάλληλη εποχή για να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες, το μεγαλύτερο ποσοστό φαίνεται να απαντάει το καλοκαίρι (31.68%) ενώ η σωστή απάντηση που είναι «Δεν υπάρχει καλύτερη εποχή» απαντήθηκε μόνο το 17.82%.

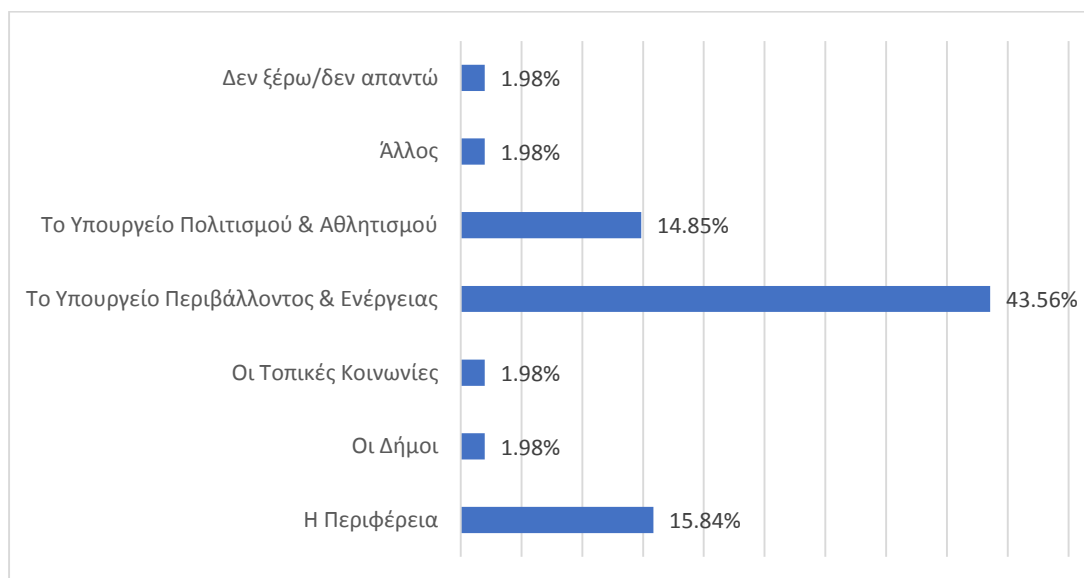

Στην ερώτηση «Ξέρετε αν τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική ή Ευρωπαϊκή Νομοθεσία;» η πλειοψηφία (60.40%) απάντησε σωστά «ναι, από την

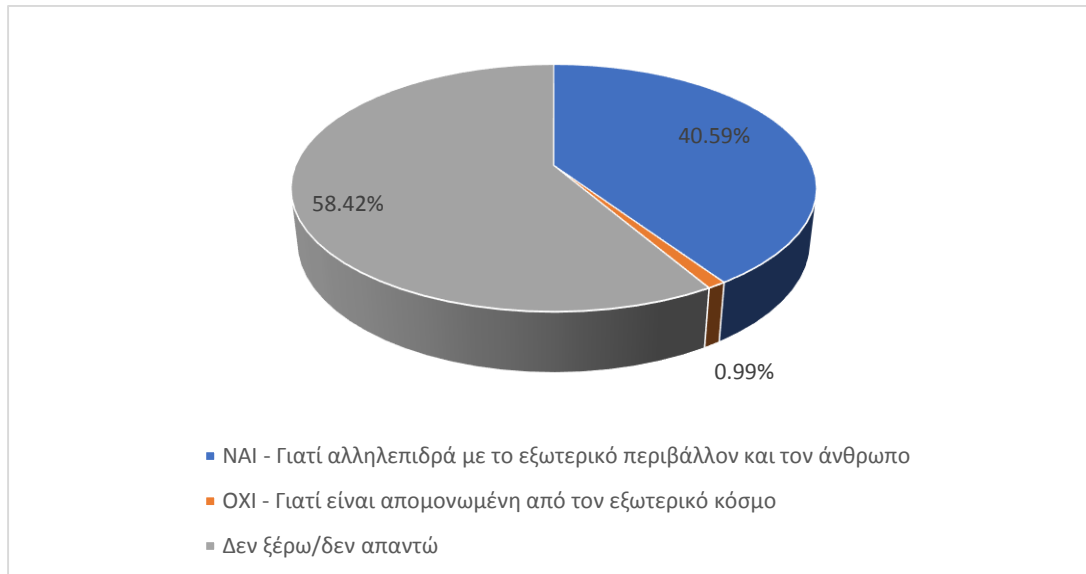
Ευρωπαϊκή και Εθνική Νομοθεσία» ενώ ένα σημαντικό μέρος του δείγματος δεν γνωρίζει (21.78%).

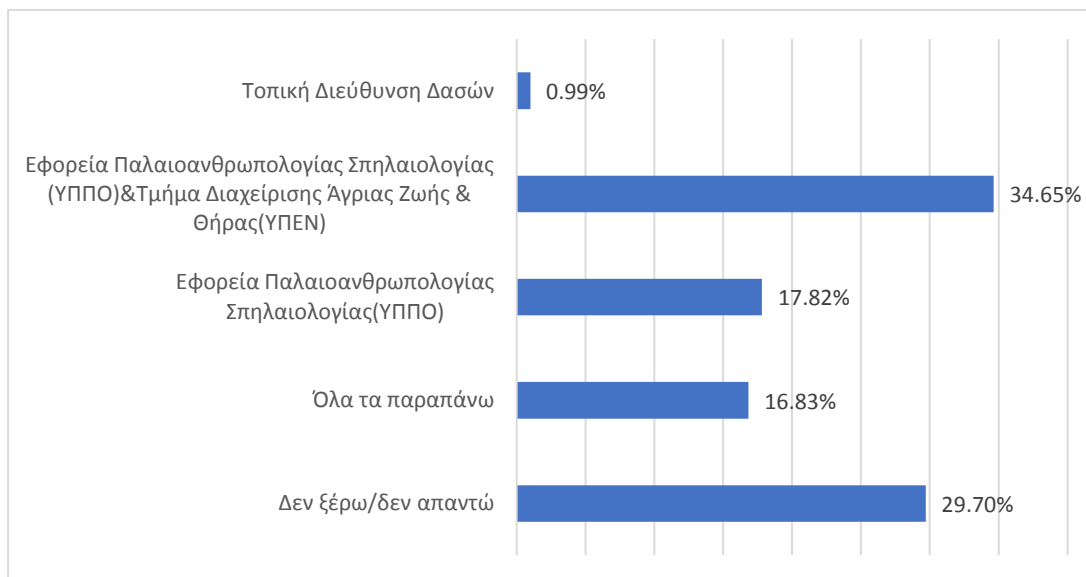
Στην ερώτηση: «**Τα σπήλαια θα πρέπει να τα διαχειρίζονται;**» το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ναι από το Υπουργείο Περιβάλλοντος (43.56%) ενώ ένα μικρό ποσοστό (15.84%) απάντησε από την Περιφέρεια.

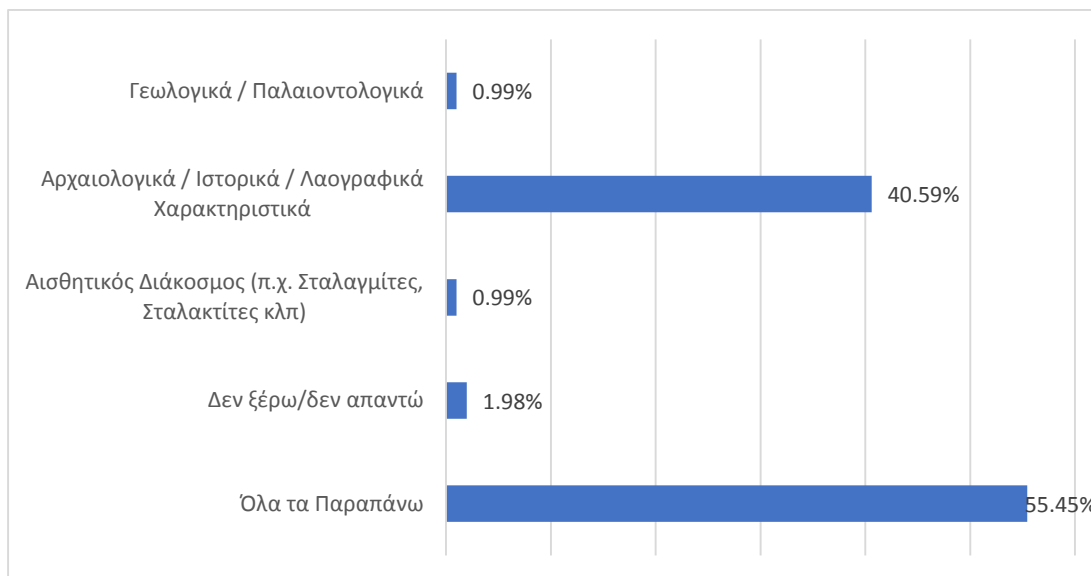
Στην ερώτηση «**Η πανίδα των σπηλαίων συμβάλει στη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος;**» το μεγαλύτερο μέρος (58.42%) δεν ήξερε τι να απαντήσει. Ωστόσο, το 40.59% απάντησε «ναι, γιατί αλληλοεπιδρά με το εξωτερικό περιβάλλον και τον άνθρωπο».

Στην ερώτηση: «Γνωρίζετε τους Κανόνες Ορθή Διαχείρισης ενός σπηλαιίου;» το 94.06% δηλώνει ότι δεν τους γνωρίζει, ενώ στην ερώτηση για το ποιες είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες για τα σπήλαια (βλέπε διάγραμμα παρακάτω) το μεγαλύτερο ποσοστό (34.65%) απάντησε σωστά την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας (ΥΠΠΟ) και το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής & Θήρας(ΥΠΕΝ) όμως μεγάλο είναι το ποσοστό (29.70%) που δεν γνωρίζει ή απάντησε λάθος.

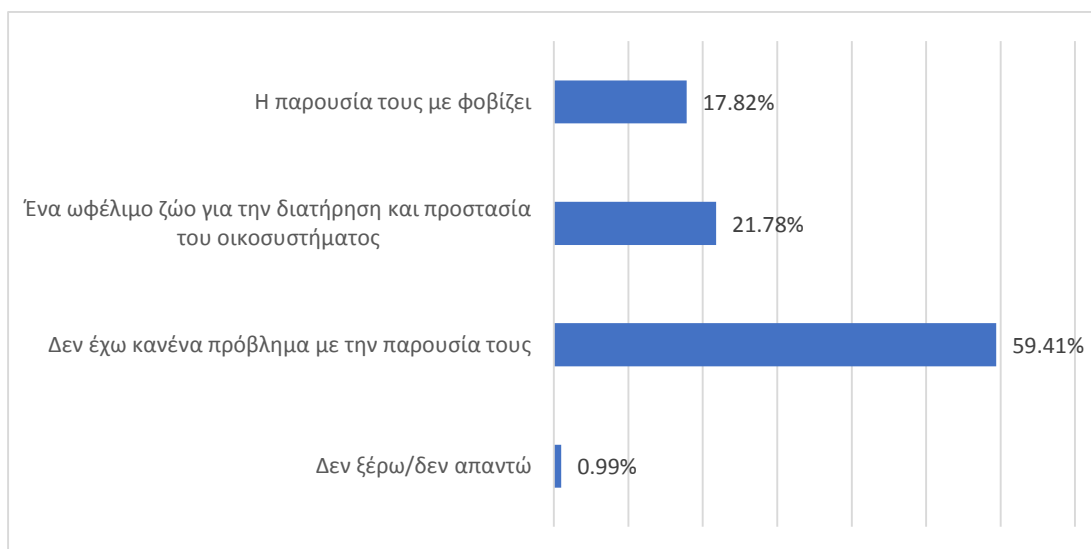

Στο διάγραμμα παρακάτω φαίνονται οι απαντήσεις της ομάδας στην ερώτηση ποια χαρακτηριστικά τους ενδιαφέρουν κατά την επίσκεψή τους σε ένα σπήλαιο.

Το 98% περίπου της ομάδας που αποτελείται από επαγγελματίες του τουρισμού θεωρεί ότι η τουριστική ανάδειξη ενός σπηλαίου δεν αποκλείει την προστασία και διατήρηση της σπηλαιόβιας ζωής και το 95.05% ότι η πρόσβαση των επισκεπτών στο εσωτερικό του σπηλαίου είναι απαραίτητη για την ανάδειξη και τουριστική εκμετάλλευσή του.

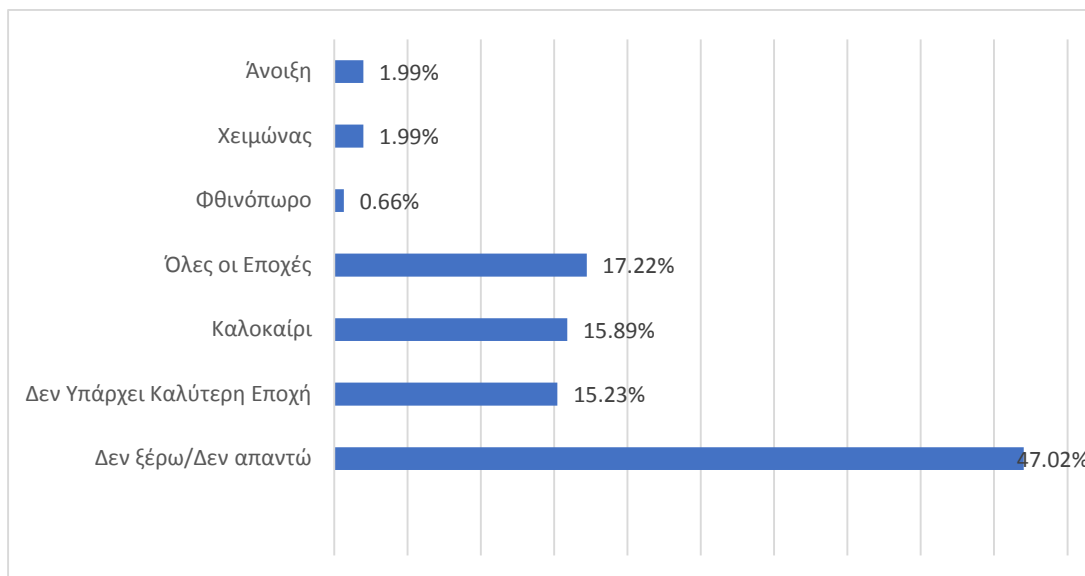
Τέλος, το 98.02% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη ενώ το 59.41% δεν έχει κανένα πρόβλημα με την παρουσία των νυχτερίδων.

3.5 Q04 - Ευρύτερος Πληθυσμός

Το δείγμα της ομάδας Q04 – Ευρύτερος πληθυσμός, αποτελείται από 151 άτομα, απόφοιτους Γυμνασίου – Λυκείου κατά 50.33% ενώ οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο αποτελούν το 48.34% του συνόλου.

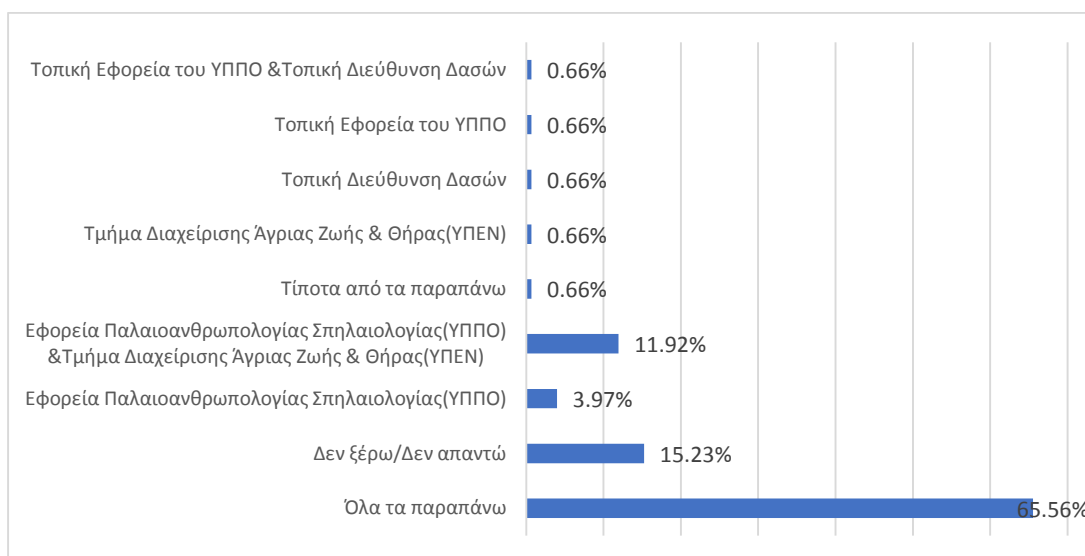
Η πλειοψηφία της ομάδας δεν είναι μέλη ΜΚΟ για τη προστασία του περιβάλλοντος (92.72%) ενώ το 47.02% (όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα) δεν γνωρίζει ή δεν απαντά πότε είναι η πιο κατάλληλη εποχή για να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες.

Το 75.50% της ομάδας αυτής φαίνεται να μην γνωρίζει αν η πανίδα των σπηλαίων συμβάλει στη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος αφού απάντησε ότι δεν ξέρει/δεν απαντά.

Στην ερώτηση «Ξέρετε αν τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική ή Ευρωπαϊκή Νομοθεσία;» το 52.32% απάντησε σωστά «ναι, από την Ευρωπαϊκή και Εθνική Νομοθεσία» ενώ ένα σημαντικό μέρος του δείγματος (36.42%) δήλωσε ότι δεν γνωρίζει. Επίσης σε ότι αφορά τους Κανόνες Ορθή Διαχείρισης ενός σπηλαίου το 37.75% δήλωσε «όχι, δεν τους γνωρίζω» ενώ το 57.62% απάντησε «δε γνωρίζω/δεν απαντώ».

Στην ερώτηση: «Τα σπήλαια θα πρέπει να τα διαχειρίζονται;» το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ναι, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος (68.21%) ενώ στην ερώτηση για το ποιες είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες για τα σπήλαια (βλέπε διάγραμμα παρακάτω) μόνο το 11.92% απάντησε σωστά την Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας (ΥΠΠΟ) και το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής & Θήρας(ΥΠΕΝ).

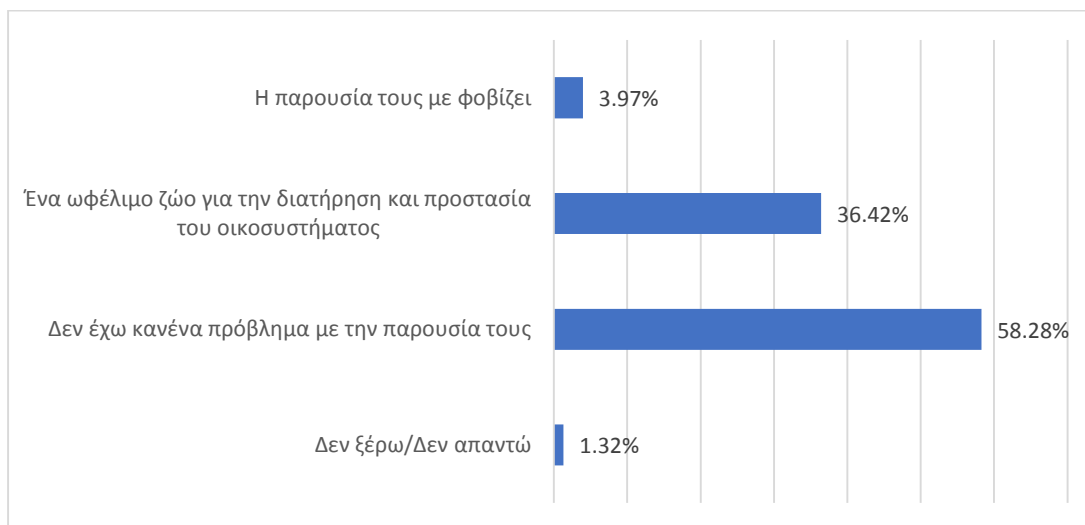

Στο διάγραμμα παρακάτω φαίνονται οι απαντήσεις της ομάδας στην ερώτηση ποια χαρακτηριστικά τους ενδιαφέρουν κατά την επίσκεψη τους σε ένα σπήλαιο.

Στην ερώτηση αν η **τουριστική ανάδειξη ενός σπηλαίου αποκλείει την προστασία και διατήρηση της σπηλαιόβιας ζωής**, το μεγαλύτερο ποσοστό 69.54% απάντησε «όχι, δεν την αποκλείει» ενώ στην ερώτηση : **«Για την ανάδειξη και τουριστική εκμετάλλευση ενός σπηλαίου είναι απαραίτητη η πρόσβαση των επισκεπτών στο εσωτερικό της;»** το 88.08% απάντησε «ναι, είναι απαραίτητη».

Τέλος, το 98.68% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη και η γνώμη που έχουν για τις νυχτερίδες είναι θετική όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

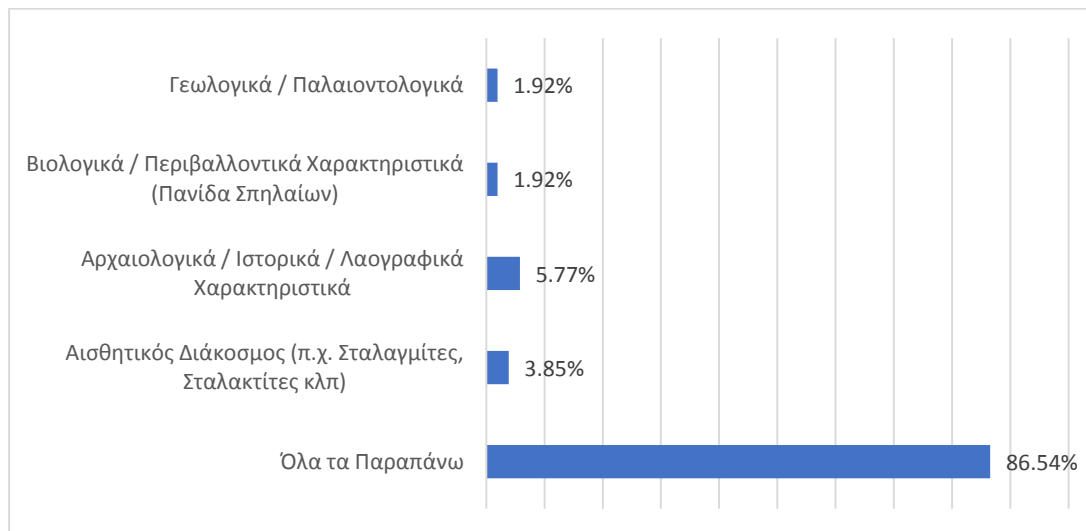
3.6 Q05A Επισκέπτες / Τουρίστες των Σπηλαίων (Έλληνες)

Η ομάδα Q05 – **Επισκέπτες/ τουρίστες των σπηλαίων (Έλληνες)**, αποτελείται κατά 46.15% από απόφοιτους ΑΕΙ/ΤΕΙ και κατά 7.69% και 1.92% κατόχους μεταπτυχιακού και διδακτορικού τίτλου αντίστοιχα ενώ οι απόφοιτοι Γυμνασίου – Λυκείου καλύπτουν το 21.15% του συνόλου.

Η πλειοψηφία (84.62%) δεν είναι μέλη ΜΚΟ, δεν ξέρουν/δεν απαντούν ποια είναι η καλύτερη εποχή για να επισκεφτείς κανείς ένα σπήλαιο με νυχτερίδες (32.7%) και μόνο το 21.15% γνωρίζει ότι τα σπήλαια και η πανίδα τους προστατεύονται από την Εθνική και την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία. Το 84.62% απάντησε ότι δεν γνωρίζει τους Κανόνες Ορθής Διαχείρισης ενός σπηλαίου, ενώ το 61.54% απάντησε ότι δεν ξέρει/ δεν απαντάει στον αν πρέπει να διαχειρίζονται τα σπήλαια και από ποια υπηρεσία. Το

69.23% των ερωτηθέντων απάντησε λάθος στο ποιες υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια και θα πρέπει να ενημερώνονται πριν πραγματοποιηθεί μια επίσκεψη, έρευνα, επέμβαση ή άλλη δραστηριότητα σε ένα σπήλαιο.

Στην ερώτηση «Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά σας ενδιαφέρουν κατά την επίσκεψη σας σε ένα σπήλαιο;» οι απαντήσεις φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Στην ερώτηση: «Η τουριστική ανάδειξη ενός σπηλαίου αποκλείει την προστασία και διατήρηση της σπηλαιόβιας ζωής;» το 88.46% απάντησε αρνητικά ενώ το 98.08% απάντησε ότι η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη.

Τέλος, η γνώμη που έχουν για τις νυχτερίδες είναι θετική αφού το 65.38% των ερωτηθέντων δεν έχουν κανένα πρόβλημα με αυτές και το 30.77% θεωρεί ότι είναι ένα ωφέλιμο ζώο για τη διατήρηση και τη προστασία του οικοσυστήματος.

4. Συνεντεύξεις - Αποτελέσματα

Κατά τη διάρκεια της έρευνας έγιναν συνεντεύξεις σε 103 άτομα, από τα οποία το 47.6% ήταν άντρες και το 52.4% γυναίκες.

Στην ερώτηση: «**Είναι η διατήρηση της φύσης εμπόδιο για την τοπική ανάπτυξη;**», το 23.3% απάντησε “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”, το 15.5% απάντησε “Ναι” και το 61.2% απάντησε “Όχι”.

Από αυτούς που απάντησαν στην προηγούμενη ερώτηση «**ναι**» τους ζητήθηκε να αιτιολογήσουν την απάντησή τους και φαίνεται ότι το 10% πιστεύει ότι αν η αρχαιολογία αναμιχθεί στην διατήρηση της φύσης τότε είναι εμπόδιο η φύση στην ανάπτυξη, το 20% πιστεύει πως η φύση πρέπει να είναι προτεραιότητα και το 50% πιστεύει πως δεν γίνεται να μιλάμε για ανάπτυξη και φύση ταυτόχρονα.

Από αυτούς που απάντησαν στην αρχική ερώτηση «**όχι**» ζητήθηκε να αιτιολογήσουν την απάντησή τους και φαίνεται ότι το 41.3% δηλώνει πως δεν υπάρχει συσχέτιση, μπορούν να υπάρξει η φύση και η ανάπτυξη ταυτόχρονα, το 13% δηλώνει πως με την σωστή διαχείριση μπορούν η φύση και η ανάπτυξη να υπάρχουν μαζί, το 4.3% πιστεύει πως η φύση πρέπει να προστατευτεί και το 17.3% δηλώνει πως η φύση θα βοηθήσει στην ανάπτυξη.

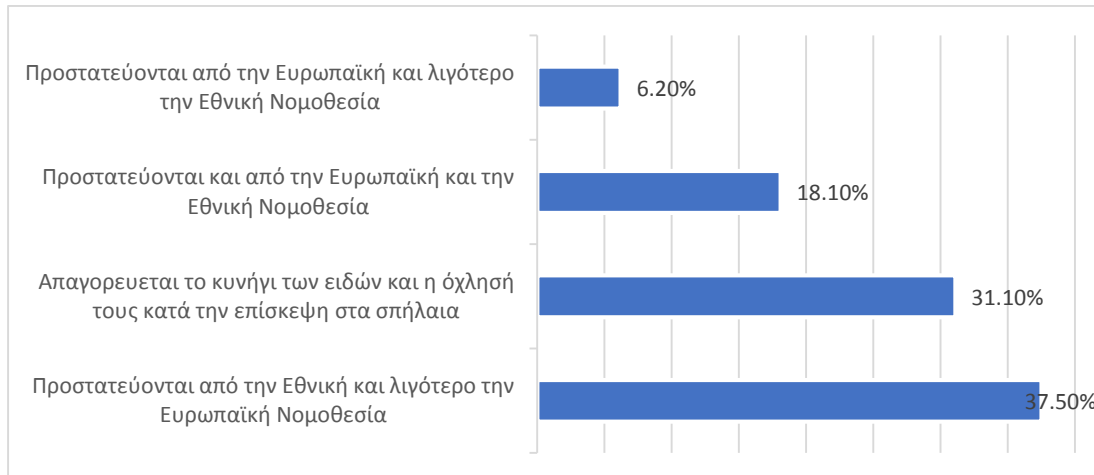
Στην ερώτηση για το αν **γνωρίζουν ποιες υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια**, το 12.6% απαντά “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”, 69.9% απαντά “Ναι” και το 17.5% απαντά “Όχι”.

Από όσους απάντησαν ότι γνωρίζουν **ποιες υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια**, στο διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζονται οι απαντήσεις τους.

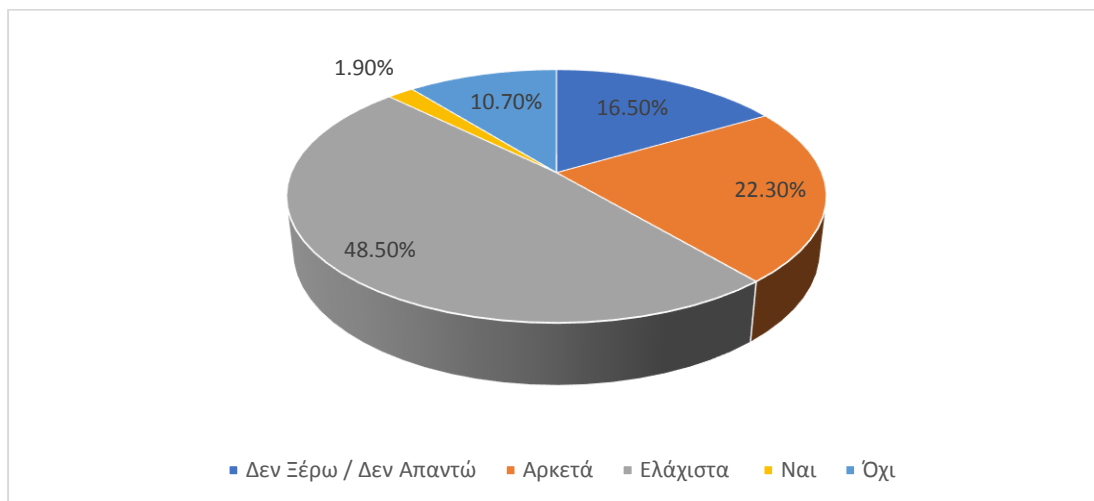

Στην ερώτηση «**Γνωρίζεται ποιο είναι το καθεστώς προστασίας των σπηλαίων και των νυχτερίδων με βάση τη εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία;**», το 40.8% απαντά “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”, το 35% απαντά “Όχι” και το 24.3% απαντά “Ναι”.

Από όσους δήλωσαν ότι γνωρίζουν τις **σχετικές οδηγίες/νόμους του καθεστώτος προστασίας των σπηλαίων και των νυχτερίδων**, οι απαντήσεις που έδωσαν φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

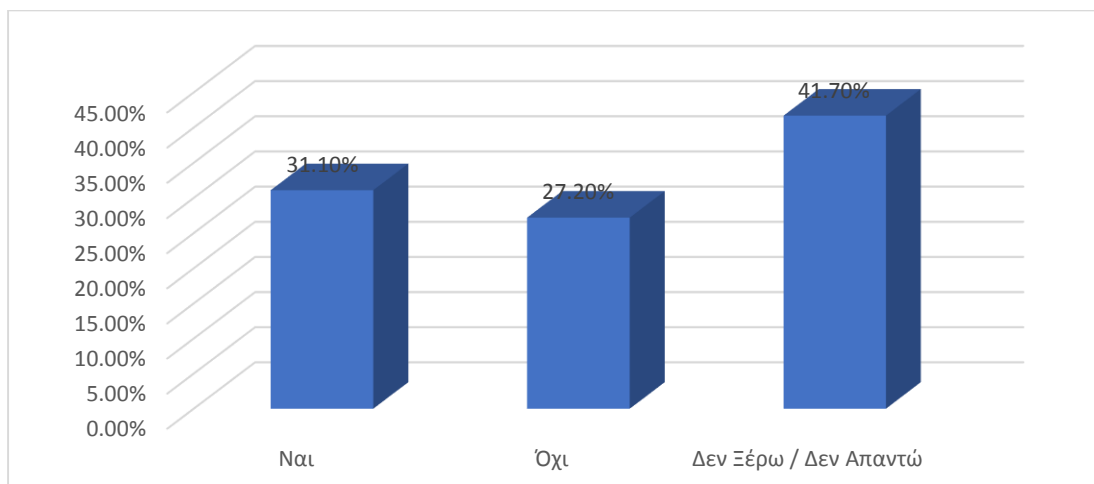

Σχετικά με τον αν γνωρίζουν τον όρο «Οικοσυστημικές Υπηρεσίες, παρακάτω φαίνονται οι επικρατέστερες απαντήσεις.

Ως οικοσυστημική υπηρεσία το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος αντιλαμβάνεται τον “Καθαρισμό των επιφανειακών υδάτων και ανατροφοδότηση του υδροφόρου ορίζοντα με γλυκό νερό.”

Σε ότι αφορά τις οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχουν τα σπήλαια και οι νυχτερίδες:

Στην ερώτηση: «Μπορεί να συνδυαστεί η τουριστική αξιοποίηση ενός σπηλαίου με την διατήρηση και προστασία της σπηλαιόβιας ζωής και του οικοτόπου των σπηλαίων;» το 67% απαντά “Ναι”, το 16.5% απαντά “Όχι” και το 16.5% απαντά “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”.

Όταν ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις να αιτιολογήσουν την απάντησή τους, φαίνεται ότι οι περισσότεροι (31.6%) απαντούν πως θα πρέπει να γίνεται με όρους / προϋποθέσεις/ κανόνες, το 30% δηλώνει ότι να γίνεται ταυτόχρονα η αξιοποίηση και η προστασία των σπηλαίων, το 6.7% απαντά πως δεν γίνεται ταυτόχρονα η αξιοποίηση και η προστασία των σπηλαίων, το 6.7% δηλώνει πως μπορεί να γίνεται μερική αξιοποίηση περιοχών των σπηλαίων, το 1.6% απαντά από απόσταση, το 3.3% απαντά με συγκεκριμένο ωράριο, χρονική περίοδο, απαγόρευση κινητών και φωτογραφιών με φλας και το 1.6% δηλώνει ανάλογα τους επισκέπτες.

Ός προς την εμπειρία που έχουν οι ερωτηθέντες από παλαιότερες προσπάθειες αξιοποίησης σπηλαίων στην περιοχή τους, το 31.4% απαντά πως υπάρχει σπήλαιο στην περιοχή τους αλλά υπήρξε κακή διαχείριση, το 31.4% απαντά πως δεν έχει γνώμη και το 25% πως δεν έχουν σπήλαια στην περιοχή τους.

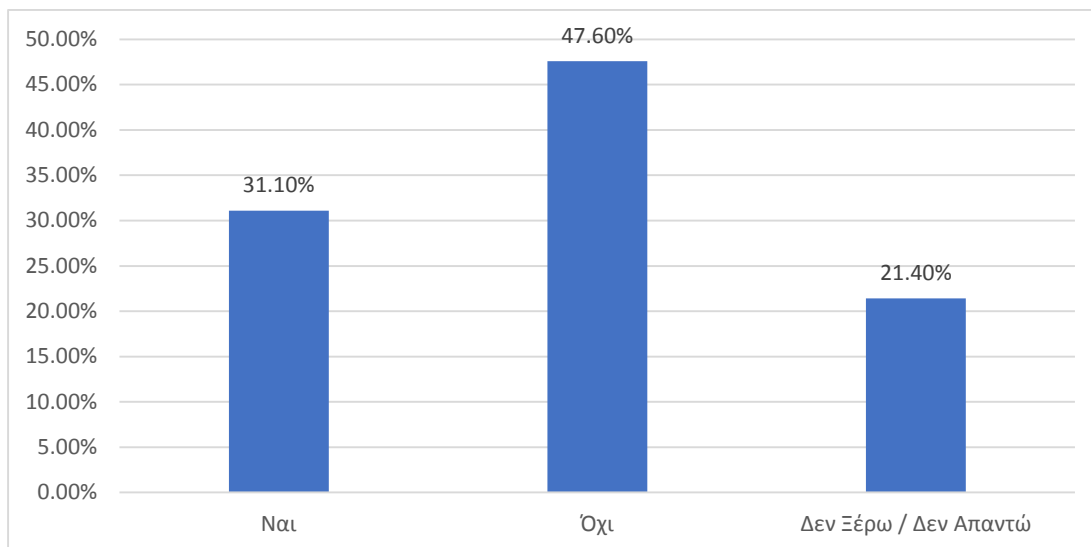
Στην ερώτηση: «Ποια ήταν η βασική ιδέα, τι προβλήματα συνάντησαν, τι έγινε τελικά;» Παρατηρούμε ότι το 67% δηλώνει ότι η βασική ιδέα ήταν να αναδειχθούν τα σπήλαια και να γίνουν επισκέψιμα, το 50% είπε ότι το πρόβλημα ήταν η εφαρμογή σωστής διαχείρισης και το 16% δήλωσε πως δεν έχει γίνει η ανάδειξη των σπηλαίων τελικά.

Στην ερώτηση «Ξέρετε ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά των σπηλαίων;», το 61.2% απάντησε “Ναι”, το 23.3% απάντησε “Όχι” και το 15.5% απάντησε “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”.

Όσοι απάντησαν στην παραπάνω ναι, ζητήθηκε να απαντήσουν στο αν αυτά τα χαρακτηριστικά επηρεάζονται από την παρουσία επισκεπτών ή άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Από αυτούς το 71% δήλωσε ότι τα σπήλαια επηρεάζονται από παράγοντες αλλοίωσης όπως το διοξείδιο του άνθρακα, η ακτινοβολία (ήλιος, φως, φακοί), από τη θερμοκρασία, θορύβους κτλ , το 13% δήλωσε ότι επηρεάζονται από τη μη λήψη μέτρων για την προστασία των σπηλαίων από τους επισκέπτες και τέλος το 6% δήλωσε ότι επηρεάζονται από επισκέπτες που λαμβάνουν "αναμνηστικά" μέσα από το σπήλαιο.

Στην ερώτηση: «Γνωρίζεται τι επιστημονικά αντικείμενα πρέπει να περιλαμβάνει μια μελέτη ανάδειξης σπηλαίου;» οι περισσότεροι (44.7%) απάντησαν “Δεν Ξέρω / Δεν Απαντώ”, το 30.1% απάντησε “Όχι” και το 25.2% απάντησε “Ναι”.

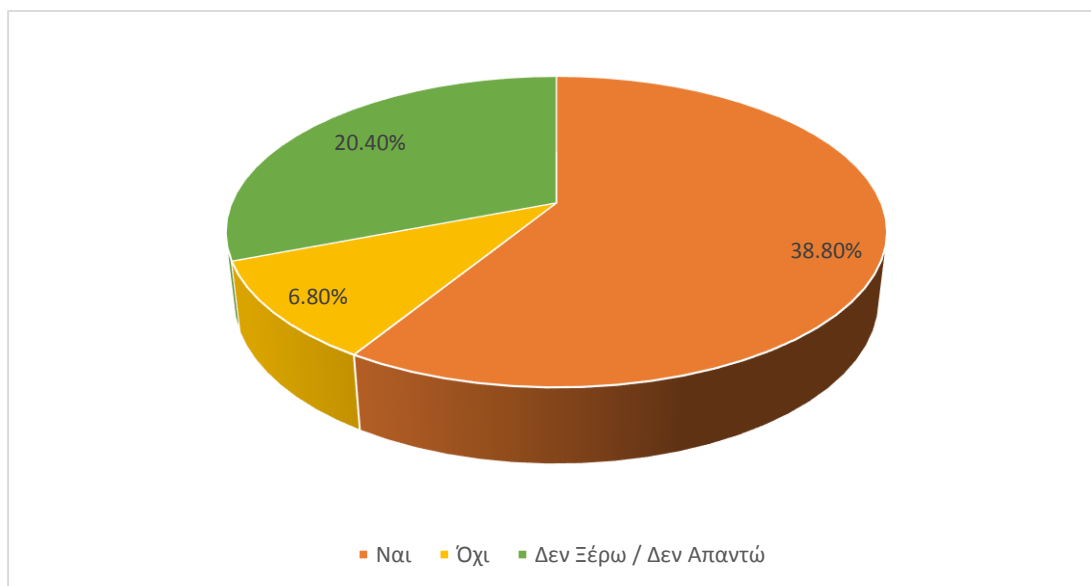
Στην ερώτηση: «Μπορεί να υπάρξει ανάδειξη ενός σπηλαίου χωρίς τη φυσική παρουσία επισκεπτών;» οι απαντήσεις φαίνονται στο διάγραμμα παρακάτω.

Όταν τους ζητήθηκε να αιτιολογήσουν/εξηγήσουν την απάντησή τους, παρατηρούμε ότι το 34.6% απαντά πως μπορεί να αναδειχθεί ένα σπήλαιο χωρίς τη φυσική παρουσία επισκεπτών μέσω βίντεο, φωτογραφίες, προσομοίωση 3D, επίσκεψη online, εφαρμογή κ.α., το 5.7% απαντά να γίνεται επίσκεψη μόνο από ειδικούς επιστήμονες ή με γνώσεις επισκέπτες, το 17.3% απαντά πως δεν γίνεται να αναδειχθεί ένα σπήλαιο χωρίς τη φυσική παρουσία επισκεπτών, το 5.7% απαντά δεν ξέρει, το 15.3% απαντά και τα δύο μπορούν να γίνουν, το 3.8% απαντά να τηρούνται κανόνες.

Στην ερώτηση: «Γνωρίζεται μη αξιοποιημένα σπήλαια στην περιοχή σας;» οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες φαίνεται να γνωρίζουν αφού απάντησαν ναι (66%), το 26,2% είπε "Όχι" και το 7,8% είπε "Δεν Ξέρει / Δεν Απαντά".

Όσοι απάντησαν ότι ναι γνωρίζουν τα μη αξιοποιημένα σπήλαια της περιοχής τους και αν έχει αναφερθεί η παρουσία νυχτερίδων σε κάποιο από αυτά, οι απαντήσεις φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

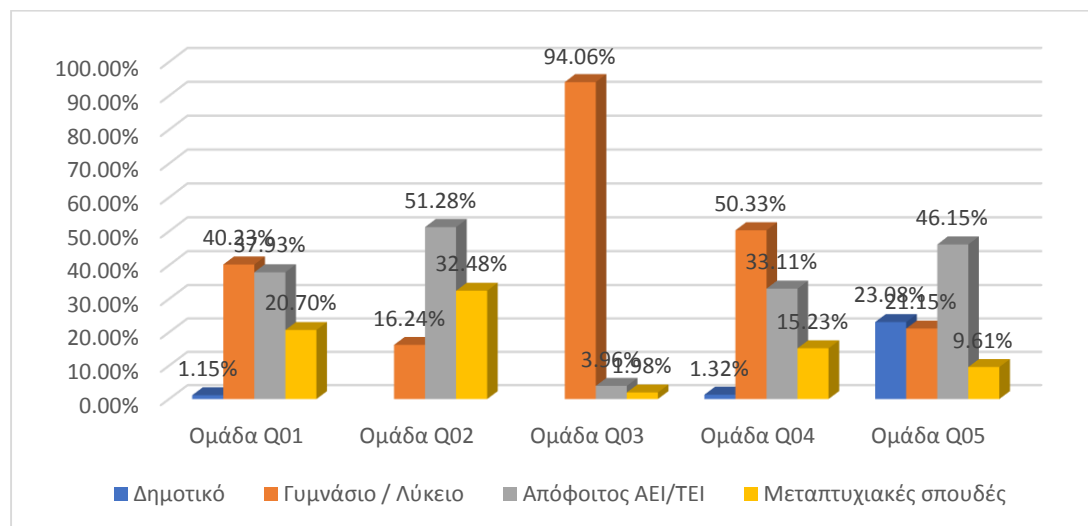
Στην ερώτηση που έγινε μόνο άτομα που εισέρχονται σε μη αξιοποιημένα σπήλαια στα πλαίσια επαγγελματικών, αθλητικών, εξερευνητικών δραστηριοτήτων ή αναψυχής «Ακολουθείτε κάποιο τυποποιημένο πρωτόκολλο ή πρόγραμμα επίσκεψης (π.χ. κανόνες

ασφάλειας / συμπεριφοράς, μέγιστο μέγεθος ομάδας, διάρκεια επίσκεψης). Αν ναι ποιο είναι αυτό;» το 89% απάντησε ότι ακολουθεί το προβλεπόμενο πρωτόκολλο (λίγοι επισκέπτες, φορώντας κατάλληλο εξοπλισμό, δεν αφήνουν απορρίμματα, χωρίς θόρυβο/φως, με την μικρότερη δυνατή παρέμβαση) ενώ το 5% απαντά δεν γνωρίζει.

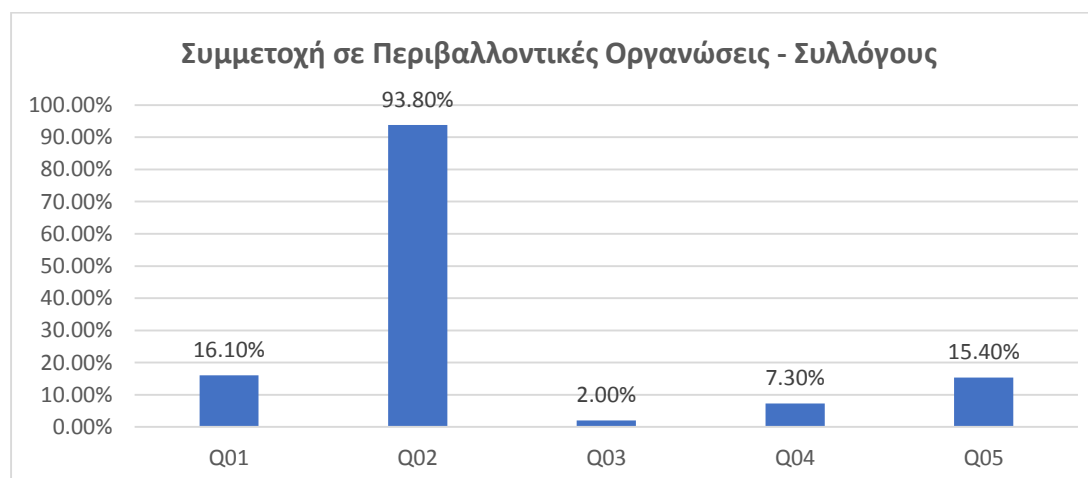
Στην ερώτηση που απευθύνεται μόνο σε διαχειριστές σπηλαίων «Ποιο το όφελος της αξιοποίησης ή πιθανής αξιοποίησης; Παρακαλώ περιγράψτε,» παρατηρούμε ότι το 40% απαντά ενημέρωση των επισκεπτών για το σπήλαιο και πως να το επισκεφτούν, το 20% λέει πως όσα αναφέρονται είναι πλεονεκτήματα αξιοποίησης των σπηλαίων, το 40% απαντά ενίσχυση της προστασίας των σπηλαίων.

5. Συζήτηση - Συμπεράσματα

Το μορφωτικό επίπεδο ανά ομάδα παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα. Από αυτό φαίνεται ότι οι απόφοιτοι ΑΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων συγκεντρώνονται στις ομάδες Q01 και Q02 ενώ η ομάδα Q03 αποτελείται κυρίως από απόφοιτους Γυμνασίου - Λυκείου.

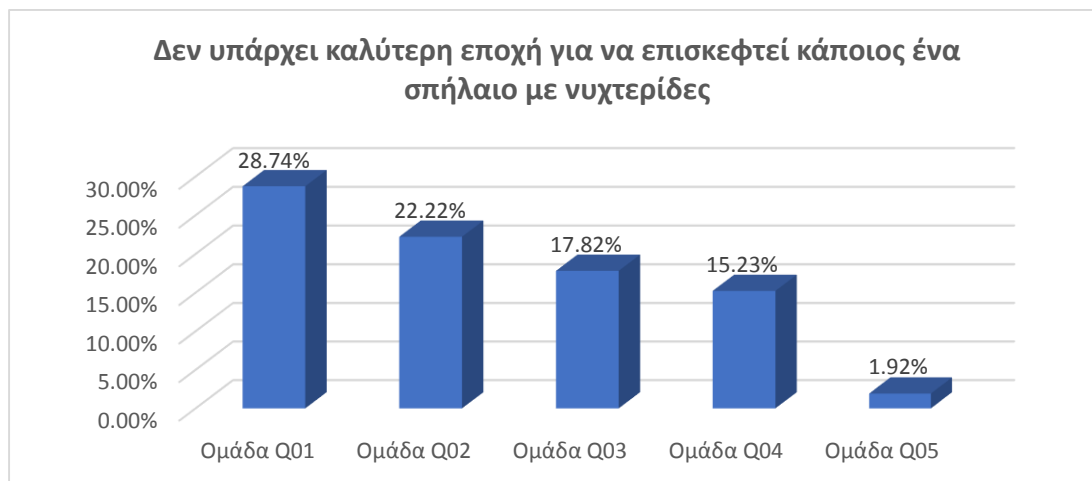

Η συμμετοχή σε Περιβαλλοντικές Οργανώσεις ή Συλλόγους, φαίνεται ότι είναι χαμηλή σε όλες τις ομάδες εκτός από την ομάδα Q02 που έχει υψηλά ποσοστά συμμετοχής (93.8%).

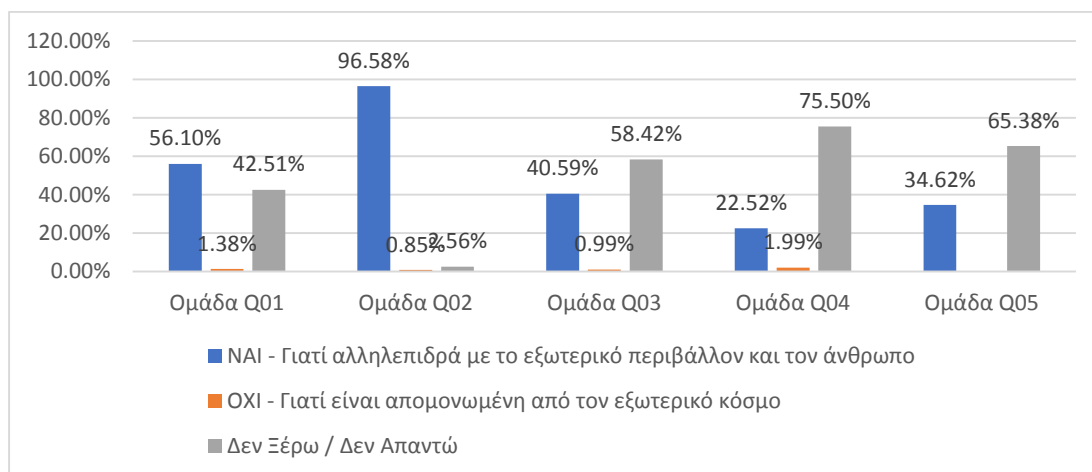

Σε ότι αφορά ποια είναι η καλύτερη εποχή για να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες, όπου η σωστή απάντηση είναι «Δεν υπάρχει καλύτερη εποχή» φαίνεται

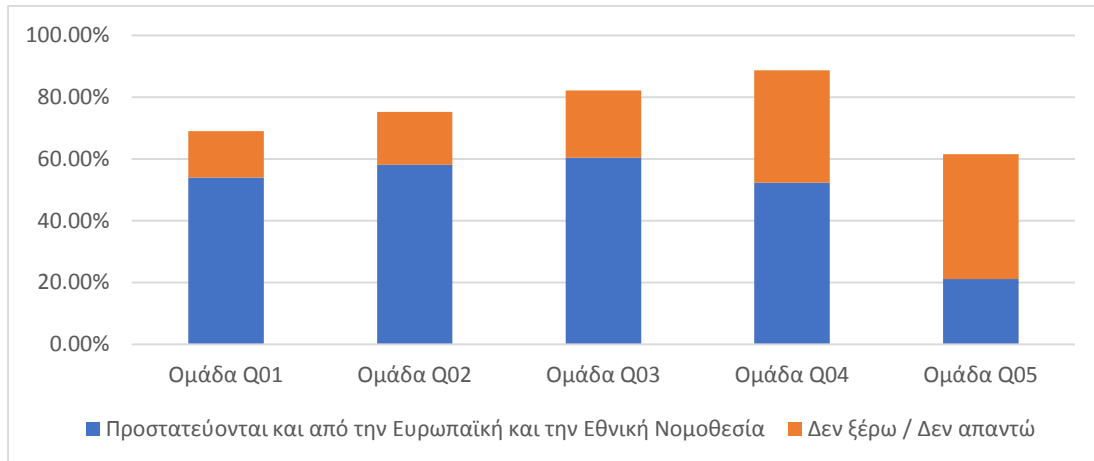
ότι το ποσοστό σε κάθε ομάδα που γνωρίζει τη σωστή απάντηση είναι μικρό. Η ομάδα Q01 φαίνεται να είναι η καλύτερα ενημερωμένη σε σχέση με τις υπόλοιπες ομάδες.

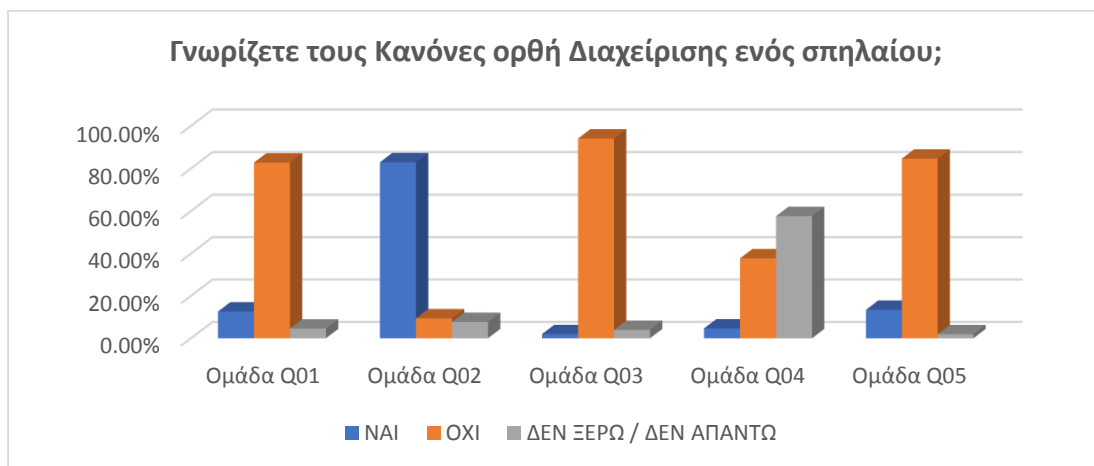
Στην ερώτηση «**Η πανίδα των σπηλαίων συμβάλει στη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος;**» φαίνεται ότι σε γενικές γραμμές όλες οι ομάδες έχουν θετική στάση (βλέπε διάγραμμα παρακάτω). Ωστόσο η ομάδα που συμφωνεί περισσότερο με αυτό είναι η Q02 ενώ η ομάδα Q04 είναι αυτή που σε μεγάλο ποσοστό (75.5%) δεν ήξερε τι απάντηση να δώσει.

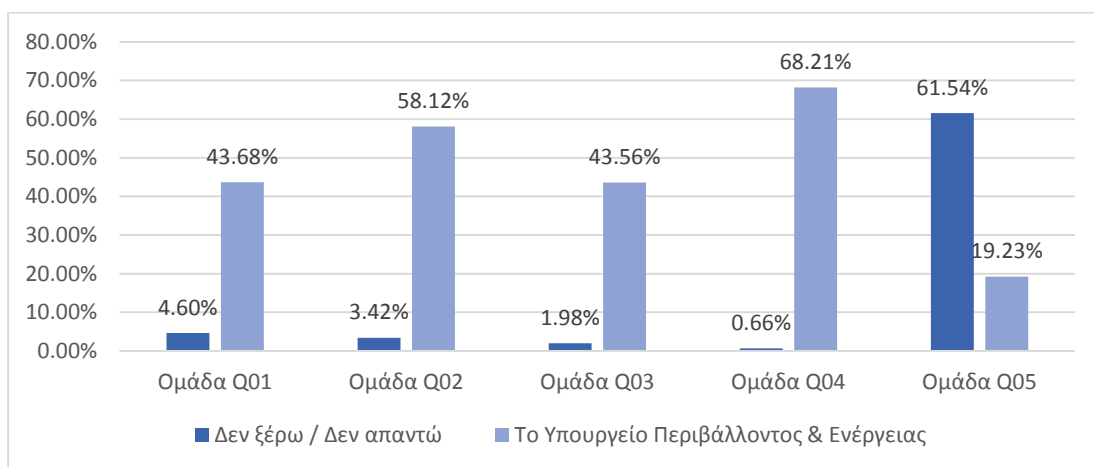
Σε ότι αφορά τη **γνώση της νομοθεσίας για τη προστασία των σπηλαίων και της πανίδας τους**, σε όλες τις ομάδες είναι αρκετά υψηλό το ποσοστό όσων γνωρίζουν (με εξαίρεση την ομάδα Q05) ωστόσο και το ποσοστό όσων δεν γνωρίζουν καθόλου είναι αρκετά σημαντικό.

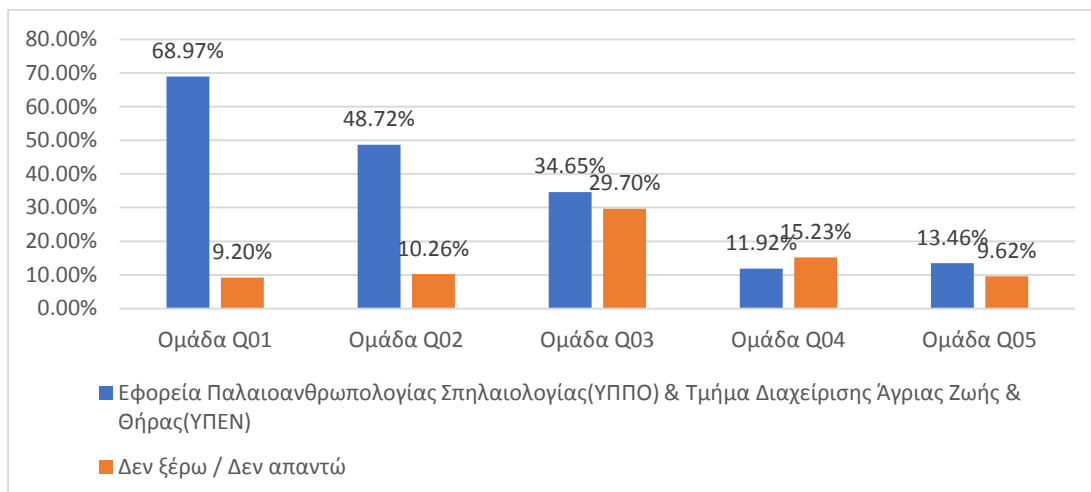
Ωστόσο, σε ότι αφορά τους **Κανόνες Ορθής Διαχείρισης** ενός σπηλαίου φαίνεται από το διάγραμμα παρακάτω ότι οι περισσότερες ομάδες (εκτός της ομάδας Q02) δεν τους γνωρίζουν.

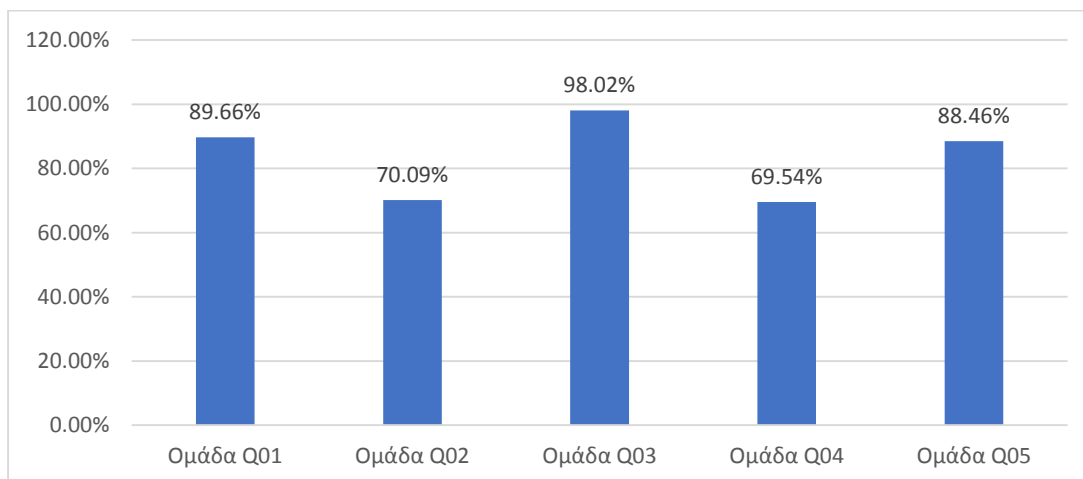
Σε ότι αφορά το ερώτημα για το αν **τα σπήλαια θα πρέπει να τα διαχειρίζονται**; Σε όλες τις ομάδες η πλειοψηφία απάντησε ΝΑΙ από του ΥΠΕΝ εκτός από την ομάδα Q05 που στη πλειοψηφία της δεν ήξερε.

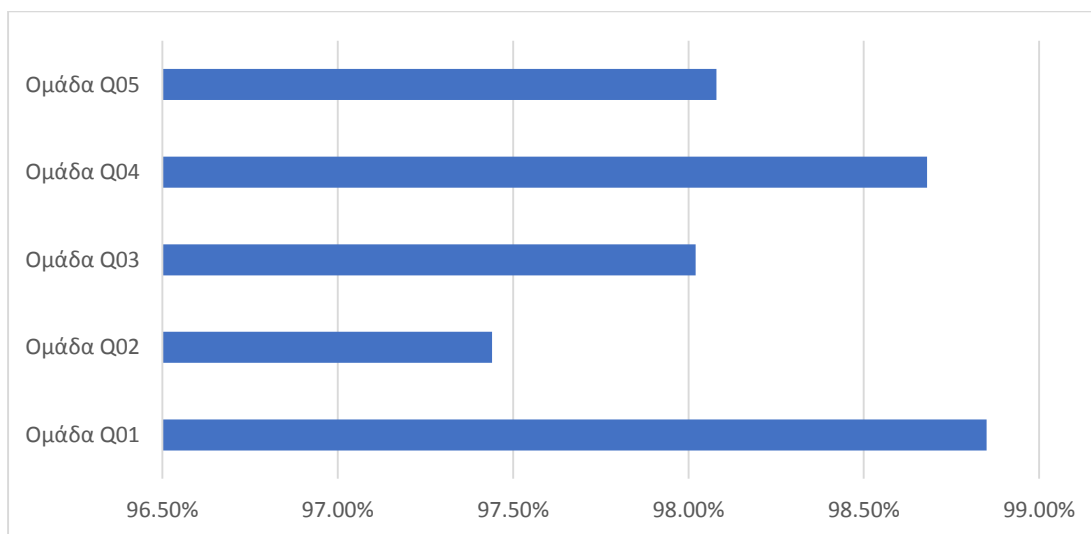
Στο ερώτημα **ποιες είναι αρμόδιες υπηρεσίες για τα σπήλαια** φαίνεται ότι η ομάδα που γνωρίζει καλύτερα είναι η Q01 ενώ δεύτερη έρχεται η ομάδα Q02, στην ομάδα Q03 υψηλό είναι το ποσοστό όσων δεν γνωρίζουν (βλέπε διάγραμμα παρακάτω).

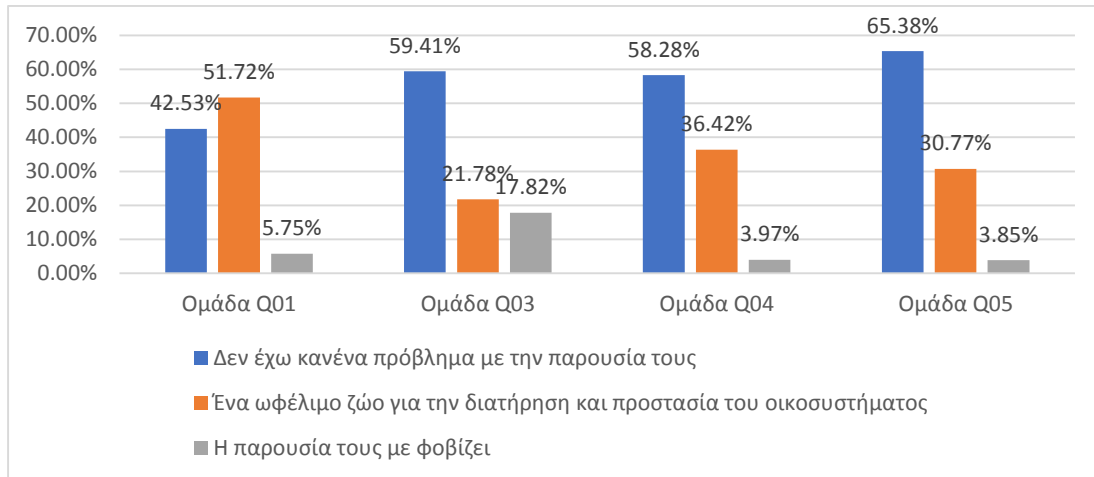
Σε όλες τις ομάδες η πλειοψηφία απάντησε ότι η **τουριστική ανάδειξη ενός σπηλαίου δεν αποκλείει την προστασία και διατήρηση της σπηλαιόβιας ζωής**

Επίσης, σε όλες τις ομάδες η πλειοψηφία απάντησε ότι η **διατήρηση και προστασία της φύσης είναι πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη.**

Τέλος, σε ότι αφορά την εικόνα που έχουν οι ερωτηθέντες για τα χειρόπτερα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος έχει θετική στάση απέναντί τους.

6. Συμπεράσματα

Αυτό που προκύπτει από την ανάλυση των ερωτηματολογίων είναι ότι:

- Σε ότι αφορά τη νομοθεσία για την προστασία σπηλαίων και χειροπτέρων από τις απαντήσεις φαίνεται ότι όλες οι ομάδες έχουν γνώση για το θέμα αυτό. Ωστόσο οι ομάδες που απάντησαν σωστά σε μεγάλα ποσοστά είναι ομάδες Q01 και Q02 ενώ η ομάδα Q05 είναι αυτή που γνωρίζει λιγότερο αφού το 40.38% απάντησε ότι δεν ξέρει.
- Σε ότι αφορά τους Κανόνες Ορθής Διαχείρισης μόνο η ομάδα Q02 φαίνεται να έχει γνώση αφού η πλειοψηφία των άλλων ομάδων απάντησε ότι όχι, δεν τους γνωρίζει.
- Σε ότι αφορά του αν γνωρίζουν ποιες είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες για τα σπήλαια, οι ομάδες Q01 και Q02 σε ποσοστό 68.97% και 48.72% αντίστοιχα απάντησαν σωστά ενώ η ομάδα Q04 είχε τις λιγότερες σωστές απαντήσεις (11.92%).
- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων από όλες τις ομάδες φαίνεται να αγνοούν ποια είναι η καλύτερη εποχή για να επισκεφτεί κάποιος ένα σπήλαιο με νυχτερίδες. Η ομάδα Q01 απάντησε σωστά σε ποσοστό 28.74% ενώ από την ομάδα Q05 μόνο το 1.92% απάντησε σωστά.
- Ως προς το ερώτημα αν η πανίδα των σπηλαίων συμβάλει στη διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος, όλες οι ομάδες φαίνεται να έχουν θετική στάση αν και σημαντικό είναι το ποσοστό των ομάδων Q01, Q03, Q04 και Q05 που απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν/δεν απαντούν (με υψηλότερο ποσοστό την ομάδα Q04 με ποσοστό 75.5%).
- Σε γενικές γραμμές σε όλες τις ομάδες η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει θετική στάση απέναντι στη προστασία των σπηλαίων και των χειροπτέρων αφού θεωρεί ότι η διατήρηση και προστασία της φύσης είναι πλεονέκτημα για την τοπική ανάπτυξη.
- Τέλος, σε ότι αφορά την εικόνα που έχουν οι ερωτηθέντες για τα χειρόπτερα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος από κάθε ομάδα έχει θετική στάση απέναντί τους.

Από την ανάλυση των συνεντεύξεων φαίνεται ότι:

- Οι περισσότεροι (61.2%) πιστεύουν ότι η διατήρηση της φύσης δεν είναι εμπόδιο για την τοπική ανάπτυξη, ωστόσο από αυτούς που απάντησαν ότι είναι εμπόδιο (15.5%) το 50% πιστεύει πως δεν γίνεται να μιλάμε για ανάπτυξη και φύση ταυτόχρονα.
- Αν και οι περισσότεροι (69.9%) απάντησαν ότι γνωρίζουν ποιες υπηρεσίες είναι αρμόδιες για τα σπήλαια, όταν τους ζητήθηκε να αναφέρουν ποιες είναι αυτές το 22.80% απάντησε Εφορεία Παλαιοντολογίας – Σπηλαιολογίας που ωστόσο είναι εν μέρη σωστό αφού μαζί με την παραπάνω υπηρεσία θα έπρεπε να απαντήσουν και το Τμήμα Άγριας Ζωής και Θήρα του ΥΠΕΝ.
- Σε ότι αφορά το καθεστώς προστασίας των σπηλαίων και των νυχτερίδων με βάση τη εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, μόνο το 24.3% απάντησε ότι το γνωρίζει ενώ μόνο το 18.10% γνωρίζει ότι τα σπήλαια και τα χειρόπτερα προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία.

- Το 48.5% γνωρίζουν ελάχιστα τον όρο οικοσυστημική υπηρεσία ενώ μεγάλο ποσοστό (41.7%) δεν ξέρει / δεν απαντά για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχουν τα σπήλαια και οι νυχτερίδες.
- Υπάρχει γενικότερα θετική στάση απέναντί στον συνδυασμό τουριστικής αξιοποίηση ενός σπηλαίου με την διατήρηση και προστασία της σπηλαιόβιας ζωής και του οικοτόπου των σπηλαίων (67%) αν και οι περισσότεροι (47.60%) θεωρούν ότι δεν μπορεί να υπάρξει ανάδειξη ενός σπηλαίου χωρίς τη φυσική παρουσία επισκεπτών.
- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (61.2%) γνωρίζει τα βασικά χαρακτηριστικά των σπηλαίων ενώ το 66% απαντά ότι γνωρίζει τα μη αξιοποιημένα σπήλαια στην περιοχή του αλλά μόνο το 20.40% απαντά ότι έχει αναφερθεί η παρουσία νυχτερίδων σε κάποιο από αυτά (το μεγαλύτερο ποσοστό (38.8%) απάντησε δε ξέρω/δεν απαντώ).
- Στην ερώτηση που έγινε μόνο σε άτομα που εισέρχονται σε μη αξιοποιημένα σπήλαια στα πλαίσια επαγγελματικών, αθλητικών, εξερευνητικών δραστηριοτήτων ή αναψυχής, το 89% απάντησε ότι ακολουθεί το προβλεπόμενο πρωτόκολλο.